

skorygowany

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Skonsolidowany raport kwartalny Qsr

3 / 2008

kwartał / rok

(zgodnie z § 86 ust. 2 i § 87 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 października 2005 r. - Dz. U. Nr 209, poz. 1744)
dla emitentów papierów wartościowych prowadzących działalność wytwórczą, budowlaną, handlową lub usługową

za 3 kwartał roku obrotowego 2008 obejmujący okres od 2008-01-01 do 2008-09-30
zawierający skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)
w walucie zł
oraz skrócone sprawozdanie finansowe według Ustawy o rachunkowości (Dz.U.02.76.694)
w walucie zł

data przekazania: 2008-11-14

COMARCH SA	
(pełna nazwa emitenta)	
COMARCH	Informatyka (inf)
(skrótowa nazwa emitenta)	(sektor wg klasyfikacji GPW w Warszawie)
31-864	Kraków
(kod pocztowy)	(miejsowość)
Al. Jana Pawła II	39A
(ulica)	(numer)
012 646 10 00	012 646 11 00
(telefon)	(fax)
investor@comarch.pl	www.comarch.pl
(e-mail)	(www)
677-00-65-406	350527377
(NIP)	(REGON)

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR	
	3 kwartał(y) narastająco / 2008 okres od 2008-01-01 do 2008-09-30	3 kwartał(y) narastająco / 2007 okres od 2007-01-01 do 2007-09-30	3 kwartał(y) narastająco / 2008 okres od 2008-01-01 do 2008-09-30	3 kwartał(y) narastająco / 2007 okres od 2007-01-01 do 2007-09-30
dane dotyczące skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego				
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	389 391	410 844	113 701	107 232
II. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	10 898	28 877	3 182	7 537
III. Zysk (strata) przed opodatkowaniem	206 359	30 483	60 256	7 956
IV. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy	161 177	24 725	47 063	6 453
V. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	25 759	-6 805	7 522	-1 776
VI. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	132 306	-49 442	38 633	-12 905
VII. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	11 298	22 655	3 299	5 913
VIII. Przepływy pieniężne netto, razem	169 363	-33 592	49 453	-8 768
IX. Kapitał własny przypadający na akcjonariuszy Spółki	450 873	268 337	132 287	71 036
X. Liczba akcji (w szt.)	7 960 596	7 960 596	7 960 596	7 960 596
XI. Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą przypadający na akcjonariuszy Spółki (w zł/EUR)	20,32	3,18	5,93	0,83
dane dotyczące skróconego sprawozdania finansowego				
XII. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	356 323	376 924	104 045	98 379
XIII. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	14 529	25 299	4 242	6 603
XIV. Zysk (strata) przed opodatkowaniem	12 121	22 394	3 539	5 845
XV. Zysk (strata) netto	10 907	23 171	3 185	6 048
XVI. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	22 367	-4 936	6 531	-1 288
XVII. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-37 133	-48 572	-10 843	-12 677
XVIII. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	11 525	22 365	3 365	5 837
XIX. Przepływy pieniężne netto, razem	-3 241	-31 143	-946	-8 128
XX. Kapitał własny	432 533	262 303	126 906	69 438
XXI. Liczba akcji (w szt.)	7 960 596	7 960 596	7 960 596	7 960 596
XXII. Zysk (strata) zanalizowany na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	1,70	6,16	0,50	1,61

Kursy euro użyte do przeliczania wybranych danych finansowych:

Średnia arytmetyczna średnich kursów NBP na koniec każdego miesiąca za okres: 01.01.2008-30.09.2008: 3,4247;

Średnia arytmetyczna średnich kursów NBP na koniec każdego miesiąca za okres: 01.01.2007-30.09.2007: 3,8314;

Wartość kapitału własnego została przeliczona na euro w oparciu o średni kurs NBP z ostatniego dnia okresu:

30.09.2008: 3,4083;

30.09.2007: 3,7775.

Raport powinien zostać przekazany do Komisji Nadzoru Finansowego, Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. oraz agencji informacyjnej zgodnie z przepisami prawa

ZAWARTOŚĆ RAPORTU

Plik	Opis
Qsr_3_2008.pdf	Qsr 3 2008

PODPISY OSÓB REPREZENTUJĄCYCH SPÓŁKĘ			
Data	Imię i Nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
2008-11-14	Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
2008-11-14	Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej
Comarch
za okres 01.01.2008-30.09.2008**

**Sprawozdanie sporządzone według Międzynarodowych Standardów
Sprawozdawczości Finansowej**

I.	SKONSOLIDOWANY BILANS	- 3 -
II.	SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	- 4 -
III.	SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	- 5 -
IV.	SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	- 6 -
V.	INFORMACJA DODATKOWA	- 7 -
1.	Informacje o strukturze i działalności Grupy	- 7 -
2.	Opis stosowanych zasad rachunkowości	- 8 -
2.1.	Zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego	- 9 -
2.2.	Rozpoznawanie przychodów i kosztów	- 15 -
2.3.	Zarządzanie ryzykiem finansowym	- 16 -
2.4.	Informacje dotyczące wielkości śródrocznych	- 18 -
2.5.	Nowe standardy rachunkowości i interpretacje KIMSF	- 18 -
3.	Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	- 20 -
3.1.	Sprawozdawczość wg segmentów za 9 miesięcy 2008 roku	- 20 -
3.2.	Rzeczowe aktywa trwałe	- 22 -
3.3.	Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	- 23 -
3.4.	Zapasy	- 24 -
3.5.	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	- 24 -
3.6.	Pochodne instrumenty finansowe	- 24 -
3.7.	Należności handlowe oraz pozostałe należności	- 25 -
3.8.	Aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	- 25 -
3.9.	Kapitał zakładowy	- 25 -
3.10.	Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	- 28 -
3.11.	Kontrakty długoterminowe	- 28 -
3.12.	Kredyty, pożyczki	- 29 -
3.13.	Zobowiązania warunkowe	- 30 -
3.14.	Odroczony podatek dochodowy	- 31 -
3.15.	Zysk na akcje	- 32 -
4.	Noty dodatkowe	- 32 -
4.1.	Wydarzenia III kwartału 2008 roku	- 32 -
4.2.	Informacje o akcjonariuszach posiadających co najmniej 5 % ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu ComArch S.A. oraz akcjach posiadanych przez osoby zarządzające i nadzorujące ..	- 33 -
4.3.	Czynniki i zdarzenia o nietypowym charakterze, mające znaczący wpływ na osiągnięte wyniki finansowe	- 34 -
4.4.	Zdarzenia po dacie bilansu	- 34 -
4.5.	Istotne postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowań arbitrażowych lub organem administracji publicznej	- 35 -
4.6.	Stanowisko Zarządu odnośnie zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz	- 35 -
4.7.	Informacje o transakcjach z podmiotami powiązаныmi, których łączna wartość od początku roku przekracza 500 000 EURO (poza transakcjami typowymi i rutynowymi)	- 35 -
4.8.	Informacje o udzielonych przez Spółkę i podmiot zależny poręczeniach oraz gwarancjach ..	- 35 -
4.9.	Inne istotne informacje dla oceny sytuacji kadrowej, majątkowej, finansowej, wyniku finansowego i ich zmian oraz informacje, które są istotne dla oceny możliwości realizacji zobowiązań przez emitenta	- 35 -
5.	Opis istotnych dokonań i niepowodzeń oraz czynników i zdarzeń mających znaczący wpływ na osiągnięty wynik finansowy Grupy Comarch w III kwartale 2008 roku oraz czynników, które będą miały wpływ na osiągnięte wyniki w perspektywie co najmniej kolejnego kwartału ..	- 36 -
5.1.	Przychody ze sprzedaży i wynik finansowy	- 36 -
5.2.	Struktura przychodów	- 38 -
5.3.	Portfel zamówień	- 40 -
5.4.	Kurs akcji ComArch S.A.	- 40 -
5.5.	Zdarzenia III kwartału 2008 roku o dużym znaczeniu dla bieżącej działalności Grupy Comarch ..	- 41 -
5.6.	Zdarzenia po dacie bilansu o dużym znaczeniu dla bieżącej działalności Grupy Comarch ..	- 41 -
VI.	SKRÓCONE KWARTALNE SPRAWOZDANIE FINANSOWE COMARCH S.A. ZA III KWARTAŁ 2008 ROKU	- 43 -

I. Skonsolidowany bilans

	Nota	Stan na 30 września 2008 r.	Stan na 31 grudnia 2007 r.
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	3.2	214 637	182 633
Wartość firmy		3 284	3 284
Wartości niematerialne		36 657	35 559
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe		8 588	8 458
Inwestycje w jednostkach zależnych	3.3	-	-
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	3.3	-	-
Inwestycje pozostałe		651	106
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3.14	7 165	12 341
		270 982	242 381
Aktywa obrotowe			
Zapasy	3.4	31 463	32 839
Należności handlowe oraz pozostałe należności	3.7	151 009	188 550
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		177	-
Należne przychody z tytułu kontraktów długoterminowych	3.11	15 519	17 806
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3.5	10 168	-
Pozostałe aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej – instrumenty pochodne	3.6	209	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		236 217	66 362
		444 762	305 557
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	3.8	2 864	10 551
AKTYWA RAZEM		718 608	558 489
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał własny przypadający na akcjonariuszy Spółki			
Kapitał zakładowy	3.9	7 960	7 960
Pozostałe kapitały		133 332	128 875
Różnice kursowe		(992)	321
Zysk netto za okres bieżący		161 177	42 770
Niepodzielony wynik finansowy		149 396	106 626
		450 873	286 552
Udziały mniejszości		14 907	14 228
Kapitał własny razem		465 780	300 780
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty i pożyczki	3.12	90 835	77 739
Inne zobowiązania		-	113
Zobowiązania z tyt. odroczonego podatku dochodowego		43 832	6 634
Rezerwy na pozostałe zobowiązania i obciążenia		5 643	2 669
		140 310	87 155
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	3.10	94 205	152 867
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1 647	3 037
Zafakturowane przychody dotyczące kontraktów długoterminowych	3.11	5 194	7 125
Kredyty i pożyczki	3.12	7 658	4 945
Rezerwy na pozostałe zobowiązania i obciążenia		3 814	2 580
		112 518	170 554
Zobowiązania razem		252 828	257 709
PASYWA RAZEM		718 608	558 489

II. Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Nota	III kwartał 2008	9 miesięcy 2008	III kwartał 2007	9 miesięcy 2007
Przychody ze sprzedaży	115 162	389 391	140 435	410 844
Koszty sprzedanych produktów, usług, towarów i materiałów	(96 439)	(309 920)	(110 172)	(324 576)
Zysk brutto na sprzedaży	18 723	79 471	30 263	86 268
Pozostałe przychody operacyjne	250	734	494	1 244
Koszty sprzedaży i marketingu	(8 303)	(31 151)	(9 790)	(28 692)
Koszty ogólnego zarządu	(8 548)	(34 020)	(8 308)	(23 224)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 372)	(4 136)	(2 815)	(6 719)
Zysk operacyjny	750	10 898	9 844	28 877
Koszty finansowe - netto	3 272	195 461	(414)	(535)
Udział w zyskach/ (stratach) jednostek stowarzyszonych	-	-	295	2 141
Zysk przed opodatkowaniem	4 022	206 359	9 725	30 483
Podatek dochodowy	(2 696)	(44 554)	(2 706)	(5 535)
Zysk netto za okres	1 326	161 805	7 019	24 948
W tym:				
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy Spółki	1 125	161 177	6 839	24 725
Zysk netto przypadający na udziałowców mniejszościowych	201	628	180	223
	1 326	161 805	7 019	24 948
Zysk na akcję przypadający na akcjonariuszy Spółki za okres (wyrażony w PLN na jedną akcję)				
- podstawowy	3,15	20,32		3,18
- rozwodniony	3,15	20,32		3,17

III. Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

	Przypadające na akcjonariuszy Spółki					Udziały mniejszości	Kapitał własny razem
	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały	Różnice kursowe	Wynik netto za okres	Niepodzielony wynik finansowy		
Stan na 1 stycznia 2007 r.	7 519	127 795	463	-	106 626	14 580	256 983
Kapitał z wyceny opcji menedżerskiej	-	817	-	-	-	-	817
Podwyższenie kapitału	441	-	-	-	-	-	441
<i>Różnice kursowe⁽¹⁾</i>	-	-	(49)	-	-	-	(49)
<i>Zysk za okres⁽²⁾</i>	-	-	-	24 725	-	223	24 948
Suma przychodów ujętych w kapitałach ⁽¹⁺²⁾	-	-	(49)	24 725	-	223	24 899
Stan na 30 września 2007 r.	7 960	128 612	414	24 725	106 626	14 803	283 140
Stan na 1 stycznia 2008 r.	7 960	128 875	321	-	149 396	14 228	300 780
Kapitał z wyceny opcji menedżerskiej	-	4 457	-	-	-	-	4 457
Kapitał z aktualizacji wyceny	-	-	-	-	-	-	-
Podwyższenie kapitału	-	-	-	-	-	51	51
<i>Różnice kursowe⁽¹⁾</i>	-	-	(1 313)	-	-	-	(1 313)
<i>Zysk za okres⁽²⁾</i>	-	-	-	161 177	-	628	161 805
Suma przychodów ujętych w kapitałach ⁽¹⁺²⁾	-	-	(1 313)	161 177	-	628	160 492
Stan na 30 września 2008 r.	7 960	133 332	(992)	161 177	149 396	14 907	465 780

IV. Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej		
Zysk netto	161 805	24 948
Korekty razem	(133 474)	(27 619)
Udział w (zyskach) stratach netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	-	(2 142)
Amortyzacja	14 103	12 537
(Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	(452)	(393)
Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	3 674	2 239
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	(189 822)	(93)
Zmiana stanu zapasów	1 366	(4 286)
Zmiana stanu należności	54 390	(8 682)
Zmiana stanu zobowiązań i rezerw, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	(21 185)	(26 799)
Inne korekty	4 452	-
Zysk netto pomniejszony o korekty razem	28 331	(2 671)
Zapłacony podatek dochodowy	(2 572)	(4 134)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	25 759	(6 805)
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej		
Nabycie jednostki stowarzyszonej	-	-
Wpływy ze sprzedaży jednostki stowarzyszonej	-	-
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	(48 453)	(49 135)
Wpływy ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	402	569
Nabycie wartości niematerialnych	(4 400)	(923)
Nabycie dostępnych do sprzedaży aktywów finansowych	(23 168)	(2 050)
Wpływy ze sprzedaży dostępnych do sprzedaży aktywów finansowych	206 651	2 075
Udzielone pożyczki długoterminowe	-	-
Odsetki	950	-
Inne wpływy z aktywów finansowych	234	-
Inne wpływy inwestycyjne	90	22
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	132 306	(49 442)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej		
Wpłata z tytułu emisji kapitału	-	442
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek	18 242	26 177
Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji)	51	-
Splata kredytów i pożyczek	(2 538)	(1 990)
Wykup dłużnych papierów wartościowych	-	-
Odsetki od obligacji	-	-
Pozostałe odsetki	(4 457)	(1 974)
Inne wydatki	-	-
Inne wpływy finansowe	-	-
Środki pieniężne netto wykorzystane w/pochodzące z działalności finansowej	11 298	22 655
Zmiana środków pieniężnych netto	169 363	(33 592)
Środki pieniężne na początek okresu	66 362	62 790
Dodatnie (ujemne) różnice kursowe w środkach pieniężnych	(467)	(745)
Środki pieniężne na koniec okresu	235 258	28 453
- w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	-	-

V. Informacja dodatkowa

1. Informacje o strukturze i działalności Grupy

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Comarch („Grupa”), której jednostką dominującą jest Spółka ComArch S.A. z siedzibą w Krakowie przy Al. Jana Pawła II 39 A, jest działalność wytwórcza, handlowa i usługowa w zakresie informatyki i telekomunikacji - PKD 72.22.Z Oznaczenie sądu rejestrowego dla ComArch S.A.: Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieście w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Numer KRS: 0000057567. Spółka ComArch S.A. posiada dominujący udział w Grupie pod względem osiąganych przychodów, wartości aktywów oraz ilości i wielkości realizowanych kontraktów. Akcje Spółki ComArch S.A. są dopuszczone do obrotu giełdowego na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Czas trwania jednostki dominującej nie jest ograniczony.

W dniu 30 września 2008 r. w skład Grupy Comarch wchodziły następujące podmioty (w nawiasach udział głosów przypadający na ComArch S.A.):

- ComArch Spółka Akcyjna z siedzibą w Krakowie,
- ComArch, Inc. z siedzibą w Chicago (100,00 %),
- ComArch Panama, Inc. z siedzibą w Panamie (100,00 % zależna od ComArch, Inc.),
- ComArch Software AG z siedzibą w Dreźnie (100,00 %),
- ComArch Software S.A.R.L. z siedzibą w Lille (100,00 % zależna od ComArch Software AG),
- ComArch R&D S.A.R.L. z siedzibą w Montbonnot-Saint-Martin (70,00 % głosów przypada na ComArch Software AG),
- ComArch Middle East FZ-LCC z siedzibą w Dubaju (100,00 %),
- ComArch LLC z siedzibą w Kijowie (100,00 %),
- OOO ComArch z siedzibą w Moskwie (100,00 %),
- UAB ComArch z siedzibą w Wilnie (100,00 %),
- CA Services S.A. z siedzibą w Krakowie (99,90 %),
- ComArch s.r.o. z siedzibą w Bratysławie (100,00 %),
- ComArch Management Spółka z o. o. z siedzibą w Krakowie (100,00 %),
- ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (ComArch S.A. posiada 100,00 % wyemitowanych certyfikatów inwestycyjnych),
- ComArch Management Spółka z o. o. Spółka Komandytowo-Akcyjna z siedzibą w Krakowie (53,85 % głosów przypada na ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty; 4,76 % głosów przypada na ComArch S.A.; 41,39 % głosów przypada na akcje nabyte przez ComArch Management Spółka z o. o. SKA celem umorzenia),
- Bonus Development Sp. z o.o. Spółka Komandytowa Akcyjna z siedzibą w Krakowie (99,12 % głosów przypada na ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty),
- iMed24 S.A. z siedzibą w Krakowie (100,00 % głosów przypada na ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty),
- iFIN24 S.A. z siedzibą w Krakowie (100,00 % głosów przypada na ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty),
- MKS Cracovia SSA z siedzibą w Krakowie (49,15 %).

Struktura działania Grupy Comarch jest następująca: podmiot dominujący pozyskuje większość kontraktów w dużej mierze realizując je, spółki ComArch, Inc., ComArch Panama, Inc., ComArch Software AG, ComArch Software S.A.R.L., ComArch Middle East FZ-LCC, ComArch LLC, OOO ComArch, UAB ComArch pozyskują kontrakty na rynkach zagranicznych i realizują je w całości lub w części. Spółka ComArch R&D S.A.R.L. zarejestrowana 16 września 2008 r. będzie prowadziła działalność w zakresie i na zasadach jak wymienione powyżej spółki zależne. CA Services S.A. prowadzi działalność teleinformatyczną, polegającą na dostarczaniu łącz teleinformatycznych na potrzeby spółek Grupy oraz realizowanych przez Comarch kontraktów, a także świadczenia usług outsourcingowych i pozostałych informatycznych na rzecz ComArch S.A. oraz kontrahenta zagranicznego. Planowane jest ograniczenie działalności spółki ComArch s.r.o. ComArch Management Sp. z o.o. oraz ComArch Management Sp. z o.o SKA prowadzą działalność związaną z informatyką. ComArch Corporate Finance FIZ prowadzi działalność inwestycyjną w zakresie nowych technologii i usług nie będących przedmiotem podstawowej działalności ComArch S.A. Głównym przedmiotem działalności Bonus Development Sp. z o.o. SKA jest działalność związana z zarządzaniem nieruchomościami wykorzystywanymi w Grupie Comarch. iMed24 S.A. prowadzi projekt informatyczny związany z telemedycyną (zarządzanie rekordami medycznymi pacjentów w formie elektronicznej (EHR - Electronic Health Record). iFIN24 S.A. prowadzi projekt informatyczny związany z usługami finansowymi. MKS Cracovia SSA jest sportową spółką akcyjną.

2. Opis stosowanych zasad rachunkowości

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe za 9 miesięcy 2008 roku zostało przygotowane zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości („MSR”), Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) oraz interpretacjami opublikowanymi przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską.

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego za wyjątkiem tych pozycji, które zgodnie z niniejszymi zasadami są wyceniane w inny sposób. Sporządzenie sprawozdania wg MSSF wymaga dokonania szeregu szacunków i zastosowania własnego osądu. W nocy 2.3.2 zostały zaprezentowane te obszary sprawozdania finansowego, które wymagają znaczących szacunków lub w stosunku do których wymagana jest znacząca doza osądu. Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Grupę Comarch w dającej się przewidzieć przyszłości. Według Zarządu Spółki nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności.

Grupa Comarch sporządza rachunek zysków i strat w wersji kalkulacyjnej, natomiast rachunek przepływów pieniężnych sporządzany jest metodą pośrednią.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Comarch za 9 miesięcy 2008 roku obejmuje sprawozdania następujących spółek:

	Charakter powiązań	Metoda konsolidacji	Udział ComArch S.A. w kapitale zakładowym
ComArch S.A.	jednostka dominująca	pełna	
ComArch Software AG	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch, Inc.	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch Middle East FZ-LCC	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch LLC	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch s.r.o.	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch Panama, Inc.	jednostka zależna	pełna	100,00 % w posiadaniu ComArch, Inc.
OOO ComArch	jednostka zależna	pełna	100,00 %
UAB ComArch	jednostka zależna	pełna	100,00 %
CA Services S.A.	jednostka zależna	pełna	99,90 %
ComArch Software S.A.R.L.	jednostka zależna	pełna	100,00 % w posiadaniu ComArch Software AG
ComArch Management Sp. z o.o.	jednostka zależna	pełna	100,00 %
ComArch Management Sp. z o.o. SKA	jednostka zależna	pełna	53,85 % w posiadaniu ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, 4,76 % w posiadaniu ComArch S.A., 41,39 % akcji nabytych w celu umorzenia przez ComArch Management Sp. z o.o. SKA
ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	jednostka zależna	pełna	100,00 % ogólnej liczby certyfikatów inwestycyjnych
Bonus Development Sp. z o.o. SKA	jednostka zależna	pełna	99,12 % w posiadaniu ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty
iMED24 S.A.	jednostka zależna	pełna	100,00 % w posiadaniu ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

iFIN24 S.A.	jednostka zależna	pełna	100,00 % w posiadaniu ComArch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty
MKS Cracovia SSA*	jednostka zależna	pełna	49,15 %

*) Spółka MKS Cracovia SSA jest spółką zależną od ComArch S.A. na podstawie MSR 27 pkt 13d.

Spółka ComArch R&D S.A.R.L. ze względu na fakt, że nie rozpoczęła działalności i posiada na dzień bilansowy nieistotne kwotowo sumy aktywów i pasywów nie została objęta konsolidacją. W przyszłości będzie konsolidowana metodą pełną.

2.1. Zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego

2.1.1 Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment branżowy to grupa aktywów i działalności zaangażowanych w dostarczanie produktów i usług, które podlegają ryzykom i zwrotom z poniesionych nakładów inwestycyjnych innym niż pozostałe segmenty branżowe. Segment geograficzny dostarcza produkty lub usługi w pewnym środowisku gospodarczym, które podlega ryzykom i zwrotom innym niż w przypadku segmentów funkcjonujących w innych środowiskach gospodarczych. Jako segment podstawowy Grupa wybrała raportowanie wg segmentów branżowych. Do podstawowych segmentów należą segment informatyczny i sportowy.

Objęte konsolidacją jednostki Grupy Kapitałowej Comarch prowadzą następujące rodzaje działalności: sprzedaż systemów informatycznych (określaną dalej jako „Segment IT”), działalność sportową (określaną dalej jako „Segment Sport”) prowadzoną przez MKS Cracovia SSA oraz działalność związaną z zarządzaniem nieruchomościami wykorzystywanymi w Grupie Comarch (ten rodzaj działalności wykonywany jest aktualnie w niewielkim zakresie stąd nie został wyodrębniony jako kolejny segment działalności). Dominujący udział w przychodach ze sprzedaży, wynikach oraz aktywach posiada Segment IT.

2.1.2 Konsolidacja

a) Jednostki zależne

Jednostki zależne to wszelkie jednostki (w tym jednostki specjalnego przeznaczenia), w odniesieniu, do których Grupa ma zdolność kierowania ich polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu większości ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Przy dokonywaniu oceny, czy Grupa kontroluje daną jednostkę uwzględnia się istnienie i wpływ potencjalnych praw głosu, które w danej chwili można zrealizować lub zamienić. Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji od dnia przejścia nad nimi kontroli przez Grupę. Przestaje się je konsolidować z dniem ustania kontroli.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejścia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania i zobowiązania warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejścia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów mniejszości. Nadwyżkę kosztu przejścia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejścia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Transakcje, rozrachunki i nie zrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Nie zrealizowane straty również podlegają eliminacji, chyba że transakcja dostarcza dowodów na utratę wartości przez przekazany składnik aktywów. Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione, tam gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

b) Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to wszelkie jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, lecz których nie kontroluje, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20 do 50 % ogólnej liczby głosów w organach stanowiących.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych rozlicza się metodą praw własności i ujmuje początkowo według kosztu. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje określoną w dniu nabycia wartość firmy.

Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. O łączne zmiany stanu od dnia nabycia koryguje się wartość bilansową inwestycji. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej staje się równy lub większy od udziału Grupy w tej jednostce stowarzyszonej, obejmującego ewentualne inne niezabezpieczone należności, Grupa zaprzestaje

ujmować dalsze straty, chyba, że wzięła na siebie obowiązki lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki stowarzyszonej.

Nie zrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Grupą, a jej jednostkami stowarzyszonymi eliminuje się proporcjonalnie do udziału Grupy w jednostkach stowarzyszonych. Nie zrealizowane straty również są eliminowane, chyba że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów. Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki stowarzyszone zostały, tam gdzie było to konieczne, zmienione dla zapewnienia zgodności z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

2.1.3 Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

a) Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Grupy wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w polskich złotych (PLN), która jest walutą funkcjonalną i walutą prezentacji jednostki dominującej.

b) Transakcje i salda wyrażone w walutach obcych

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat, o ile nie odracza się ich w kapitale własnym, gdy kwalifikują się do uznania za zabezpieczenie przepływów pieniężnych i zabezpieczenie udziałów w aktywach netto.

Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej w korespondencji z rachunkiem zysków i strat, wykazuje się w ramach zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej. Różnice kursowe z tytułu takich pozycji niepieniężnych jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży uwzględnia się w kapitale z wyceny w wartości godziwej.

c) Spółki wchodzące w skład Grupy

Wyniki i sytuację finansową wszystkich jednostek Grupy (z których żadna nie prowadzi działalności w warunkach hiperinflacji), których waluty funkcjonalne różnią się od waluty prezentacji, przelicza się na walutę prezentacji w następujący sposób:

(i) aktywa i zobowiązania w każdym prezentowanym bilansie przelicza się według kursu zamknięcia obowiązującego na ten dzień bilansowy,

(ii) przychody i koszty w każdym rachunku zysków i strat przelicza się według kursów średnich (chyba, że kurs średni nie stanowi zadowalającego przybliżenia skumulowanego wpływu kursów z dni transakcji – w takim wypadku przychody i koszty przelicza się według kursów z dni transakcji), a wszystkie wynikające stąd różnice kursowe ujmuje się jako odrębny składnik kapitału własnego.

Przy konsolidacji, różnice kursowe z tytułu przeliczenia inwestycji netto w jednostkach zagranicznych oraz kredytów, pożyczek i innych instrumentów walutowych wyznaczonych na zabezpieczenia takich inwestycji ujmuje się w kapitale własnym. Przy sprzedaży jednostki prowadzącej działalność za granicą, takie różnice kursowe ujmuje się w rachunku zysków i strat jako część zysku lub straty ze sprzedaży.

Wartość firmy i korekty do poziomu wartości godziwej, które powstają przy nabyciu jednostki zagranicznej, traktuje się jako aktywa i zobowiązania jednostki zagranicznej oraz przelicza według kursu zamknięcia.

2.1.4 Inwestycje

a) Aktywa i zobowiązania finansowe wykazywane według wartości godziwej, z zyskami lub stratami rozliczanymi przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje dwie podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej, z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie lub jeżeli został zaliczony do tej kategorii przez Zarząd. Instrumenty pochodne również zalicza się do „przeznaczonych do obrotu”, o ile nie zostały przeznaczone na zabezpieczenia. Tego typu instrumenty są wykazywane osobno w bilansie w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”. Aktywa z tej kategorii zalicza się do aktywów obrotowych, jeżeli są przeznaczone do obrotu lub ich realizacji oczekuje się w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to nie zaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nie notowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa

wydaje środki pieniężne, towary lub usługi bezpośrednio dłużnikowi, nie mając zamiaru wprowadzać swojej należności do obrotu. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Pożyczki i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego zalicza się do aktywów trwałych. Pożyczki i należności zalicza się do wykazywanych w bilansie należności handlowych i usług oraz pozostałych należności.

c) Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności to nie zaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Zarząd Grupy zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności.

d) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży to nie zaliczone do instrumentów pochodnych instrumenty finansowe przeznaczone do tej kategorii albo nie zaliczone do żadnej z pozostałych. Zalicza się je do aktywów trwałych, o ile Zarząd nie zamierza zbyć inwestycji w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Transakcje zakupu i sprzedaży inwestycji ujmuje się na dzień przeprowadzenia transakcji – dzień, w którym Grupa zobowiązuje się zakupić lub sprzedać dany składnik aktywów. Inwestycje ujmuje się początkowo według wartości godziwej powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcyjne. Inwestycje wyłącza się z ksiąg rachunkowych, gdy prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży oraz aktywa finansowe wykazywane według wartości godziwej, z zyskami lub stratami wykazywanymi w rachunku zysków i strat, wykazuje się po początkowym ujęciu według wartości godziwej. Pożyczki i należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności wykazuje się według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu), metodą efektywnej stopy procentowej. Zrealizowane i nie zrealizowane zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej aktywów finansowych wykazywanych według wartości godziwej, z zyskami lub stratami rozliczanymi w korespondencji z w rachunkiem zysków i strat wykazuje się w rachunku zysków i strat, w okresie, w którym powstały. Nie zrealizowane zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej niepieniężnych papierów wartościowych zaliczonych do „dostępnych do sprzedaży” ujmuje się w kapitale własnym. W razie sprzedaży papierów wartościowych zaliczonych do „dostępnych do sprzedaży” lub utraty przez nie wartości, łączne dotychczasowe korekty do poziomu aktualnej wartości godziwej wykazuje się w rachunku zysków i strat jako zyski i straty na inwestycyjnych papierach wartościowych.

Wartość godziwa inwestycji notowanych wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nie notowanych papierów wartościowych), Grupa ustala wartość godziwą stosując techniki wyceny. Obejmują one wykorzystanie niedawno przeprowadzonych transakcji na normalnych zasadach rynkowych, odwołanie się do innych instrumentów, które są w zasadzie identyczne, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych oraz powszechnie uznane za poprawne modele wyceny instrumentów pochodnych, oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku.

Grupa dokonuje na każdy dzień bilansowy oceny, czy występują obiektywne dowody na to, że składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły na wartości. W odniesieniu do kapitałowych papierów wartościowych zaliczonych do „dostępnych do sprzedaży”, przy ustalaniu, czy papiery wartościowe utraciły na wartości bierze się pod uwagę znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej danego papieru wartościowego poniżej jego kosztu. Jeżeli takie dowody występują w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączne dotychczasowe straty – ustalone jako różnica pomiędzy ceną nabycia, a aktualną wartością godziwą, pomniejszona o ewentualne straty z tytułu utraty wartości ujęte wcześniej w rachunku zysków i strat – wyłącza się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości ujęte wcześniej w rachunku zysków i strat z tytułu instrumentów kapitałowych nie podlegają odwróceniu w korespondencji z rachunkiem zysków i strat.

2.1.5 Aktywa trwałe

a) Wartości niematerialne

Wartości niematerialne ujmowane są w ewidencji według cen nabycia pomniejszone o dotychczasowe umorzenie i ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Grupa dokonuje odpisów amortyzacyjnych metodą liniową. Przyjęto następujące stawki amortyzacyjne:

- oprogramowanie komputerowe 30 %,
- licencje 30 %,
- prawa autorskie 30 %,
- pozostałe prawa 10 - 20 %.

Przyjęte stawki amortyzacyjne odpowiadają oszacowanemu okresowi użytkowania wartości niematerialnych. W przypadku wartości niematerialnych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

Prawo wieczystego użytkowania gruntów dotyczących MKS Cracovia SSA jest traktowane jako wartość niematerialna, o nieokreślonym okresie użytkowania i dlatego nie jest amortyzowane. Grunty będące w użytkowaniu wieczystym spółki MKS Cracovia SSA nie podlegają amortyzacji, gdyż posiadają nieokreślony okres użytkowania, z uwagi na fakt, iż Spółka spodziewa się, że nastąpi odnowienie prawa wieczystego użytkowania i odbędzie się to bez ponoszenia znaczących kosztów, gdyż Spółka nie jest zobowiązana do spełnienia żadnych warunków, o których zależałoby przedłużenie tego prawa.

Wieczyste użytkowanie w Polsce traktowane jest jako synonim własności a nie dzierżawy, po zakończeniu której użytkownik oddaje grunt. Spółka nie spodziewa się poniesienia znaczących kosztów przy odnowieniu prawa wieczystego użytkowania w kontekście dotychczasowych działań współwłaściciela MKS Cracovia SSA czyli Gminy Kraków. Miasto wspiera działalność sportowa w tym MKS Cracovia SSA m.in. poprzez:

- dofinansowywanie budowy infrastruktury sportowej,
- umorzenie podatku od nieruchomości,
- wniesienie aportem opłat za użytkowanie wieczyste.

b) Wartość firmy

Wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto (obejmujących możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania i zobowiązania warunkowe przejęte w ramach połączenia) przejętej jednostki zależnej/stowarzyszonej na dzień przejęcia. Wartość firmy z przejęcia jednostek zależnych ujmuje się w ramach wartości niematerialnych. Wartość firmy z przejęcia jednostek stowarzyszonych ujmuje się w ramach inwestycji w jednostkach stowarzyszonych. Wartość firmy jest testowana corocznie pod kątem utraty wartości i wykazywana w bilansie według kosztu pomniejszonego o skumulowane odpisy z tytułu ewentualnej utraty wartości. Zyski i straty ze zbycia jednostki uwzględniają wartość bilansową wartości firmy dotyczącą sprzedanej jednostki.

W celu przeprowadzenia testu pod kątem możliwej utraty wartości wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

c) Rzeczowe aktywa trwałe

Środki trwałe

Wycenione zostały według cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszone o dotychczasowe umorzenie i ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Przyjęte stawki amortyzacyjne odpowiadają ekonomicznej użyteczności środków trwałych.

Szczegółowe zasady amortyzowania środków trwałych przyjętych przez Grupę są następujące:

Środki amortyzowane są metodą liniową przy zastosowaniu stawek amortyzacyjnych odpowiadających oszacowanemu okresowi użytkowania. W szczególności stawki amortyzacyjne wynoszą: 2,5 % (dla gr. I), 30 % (dla gr. IV) i 20 % (dla gr. VII i VIII). W przypadku środków trwałych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

Środki trwałe w budowie

Środki trwałe w budowie wycenione są według ceny nabycia pomniejszone o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Grupa stosuje zasadę, że odsetki od kredytu inwestycyjnego w okresie realizacji inwestycji aktywowane są w pozycji środki trwałe w budowie. Odsetki od kredytu inwestycyjnego po przyjęciu środka trwałego sfinansowanego kredytem obciążają wynik roku w pozycji koszty finansowe.

Ulepszenia w obcych środkach trwałych

Ulepszenia w obcych środkach trwałych wycenione są według ceny nabycia pomniejszone o dotychczasowe umorzenie i ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości.

d) Leasing

Grupa użytkuje na zasadach leasingu samochody oraz sprzęt komputerowy. Ponieważ na mocy zawartych umów nastąpiło zasadniczo przeniesienie całego ryzyka i korzyści wynikających z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, ujęte są one w księgach na zasadach leasingu finansowego. Wprowadzone zostały do ksiąg jako aktywa i zobowiązania w kwotach równych wartości minimalnych opłat leasingowych ustalonych na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe rozdziela się pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenia niespłaconego salda zobowiązań. Część odsetkowa kosztów finansowych obciąża rachunek wyników przez okres trwania leasingu w taki sposób, aby uzyskać stałą stopę procentową w stosunku do niespłaconego salda. Środki użytkowane na zasadach leasingu podlegają amortyzacji przez krótszy z okresów: okres umowy lub użytkowania.

e) Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

Dotyczą prawa wieczystego użytkowania gruntów przez jednostkę dominującą ComArch S.A. Posiada ono określony okres użytkowania i dlatego podlega amortyzacji. Okres amortyzowania ustalono na 85 lat, czyli że amortyzowane jest według stawki 1,2 %.

W pozycji tej wykazywane są również długoterminowe rozliczenia międzyokresowe kosztów.

f) Utrata wartości aktywów

Aktywa o nieokreślonym okresie użytkowania nie podlegają amortyzacji, lecz corocznie są testowane pod kątem możliwej utraty wartości. Aktywa podlegające amortyzacji analizuje się pod kątem utraty wartości, ilekroć jakieś zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazują na możliwość niezrealizowania ich wartości bilansowej. Stratę z tytułu utraty wartości ujmuje się w wysokości kwoty, o jaką wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna to wyższa z dwóch kwot: wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży i wartości użytkowej. Dla potrzeb analizy pod kątem utraty wartości, aktywa grupuje się na najniższym poziomie, w odniesieniu do którego występują dające się zidentyfikować odrębnie przepływy pieniężne (ośrodki wypracowujące środki pieniężne).

2.1.6 Aktywa obrotowe

a) Zapasy, produkty w toku oraz towary

Wykazywana w sprawozdaniu produkcja w toku dotyczy wytwarzanego przez Grupę i przeznaczonego do wielokrotnej sprzedaży oprogramowania. Produkcja w toku jest wyceniana według technicznych bezpośrednich kosztów wytworzenia.

Wytworzone przez Grupę i przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży oprogramowanie użytkowe wyceniane jest w okresie przynoszenia przez nie korzyści ekonomicznych, nie dłuższym niż 36 miesięcy, jakie następują od rozpoczęcia sprzedaży, w wysokości nadwyżki kosztów ich wytworzenia nad przychodami netto uzyskanymi ze sprzedaży tych produktów w ciągu kolejnych 36 miesięcy. Nie odpisane po tym okresie koszty wytworzenia zwiększają pozostałe koszty operacyjne.

W zależności od charakteru wytworzonego oprogramowania i oceny możliwości jego sprzedaży stosuje się zasadę odpisywania w koszt własny poniesionych na jego wytworzenie nakładów w wysokości od 50 % do 100 % zafakturowanej w powyższym okresie sprzedaży z tym, że jako podstawową stosuje się stawkę 50 %. Jeżeli Spółka posiada wcześniej informacje o ograniczeniu możliwości dalszej sprzedaży, niezwłocznie dokonuje odpisu aktualizującego wartość produkcji w toku w wysokości nakładów, w stosunku, do których występuje prawdopodobieństwo nie odzyskania, bądź też dokonuje jednorazowo odpisania całości nierozliczonych nakładów (w zależności od stopnia oceny ryzyka) w ciężar kosztu własnego sprzedaży.

Ewidencja materiałów i towarów prowadzona jest według rzeczywistych cen zakupu. Rozchody wyceniane są według zasady pierwsze przyszło, pierwsze wyszło (FIFO). Materiały i towary wycenione są według rzeczywistych cen zakupu nie wyższych od cen sprzedaży netto.

b) Należności

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości godziwej, a w następnych okresach wg skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu).

Należności w zależności od terminu wymagalności (do 12 miesięcy od dnia bilansowego lub powyżej 12 miesięcy od dnia bilansowego) wykazywane są jako krótkoterminowe lub długoterminowe.

W celu urealnienia wartości, należności zostały pomniejszone o odpisy aktualizujące wartość należności wątpliwych. Odpis z tytułu utraty wartości odpowiada różnicy pomiędzy wartością bilansową a wartością bieżącą rzeczywistych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów. Ze względu na specyfikę działalności (występowanie w ograniczonym zakresie należności od tzw. kontrahentów masowych), dokonywanie stosownych odpisów aktualizacyjnych odbywa się drogą szczegółowej identyfikacji należności i oceny zagrożenia wpływu środków pieniężnych wynikających z uwarunkowań umownych i biznesowych.

c) Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Kategoria ta obejmuje środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych oraz płynne krótkoterminowe papiery wartościowe.

d) Rozliczenie kontraktów długoterminowych

Koszty związane z kontraktami długoterminowymi ujmuje się w momencie poniesienia. Wynik na kontraktach ustala się według stopnia zaawansowania prac, o ile jest możliwe wiarygodne ustalenie stopnia zaawansowania. Stopień zaawansowania mierzy się w oparciu o wyrażony procentowo stosunek

kosztów poniesionych do dnia bilansowego, do łącznych szacowanych kosztów z tytułu kontraktu. Jeżeli prawdopodobne jest, że łączne koszty z tytułu umowy przekroczą łączne przychody, to przewidywaną stratę ujmuje się natychmiast.

Grupa prezentuje w aktywach pozycję „Należne przychody z tytułu kontraktów długoterminowych” w przypadku, gdy występuje nadwyżka poniesionych kosztów i ujętych zysków z tytułu kontraktów długoterminowych, nad wartością zafakturowanej sprzedaży do kontrahentów. W przeciwnym przypadku, tj. gdy występuje nadwyżka zafakturowanej sprzedaży do kontrahentów nad wartością poniesionych kosztów i ujętych zysków z tytułu kontraktów długoterminowych, Grupa prezentuje w zobowiązaniach pozycję „Zobowiązania z tytułu kontraktów długoterminowych”. Ww. nadwyżki są ustalane dla każdego kontraktu osobno i prezentowane rozdzielnie bez saldowania poszczególnych pozycji.

2.1.7 Kapitał własny

Kapitał własny obejmuje między innymi:

- a) kapitał zakładowy jednostki dominującej wykazany w wartości nominalnej,
- b) pozostałe kapitały utworzone:
  - z podziału zysku,
  - z nadwyżki sprzedaży akcji ponad wartość nominalną,
  - z wyceny opcji menedżerskiej
- c) zysk niepodzielony wynikający z korekt z tytułu zmiany zasad rachunkowości oraz z wyników osiągniętych przez Grupę, a nie przeniesionych do pozostałych kapitałów.

2.1.8 Świadczenia pracownicze

a) Świadczenia oparte na akcjach

Grupa prowadzi program wynagrodzeń opartych na akcjach i regulowanych akcjami. Wartość godziwa świadczonej przez pracowników pracy, w zamian za przyznanie opcji powiększa koszty. Łączną kwotę, jaką należy rozliczyć w koszty przez okres nabywania uprawnień przez pracowników do realizacji opcji, ustala się w oparciu o wartość godziwą przyznaną opcji, z wyłączeniem wpływu ewentualnych niezwiązanych z rynkiem kapitałowym warunków nabywania uprawnień (np. celów do osiągnięcia w zakresie rentowności i wzrostu sprzedaży). Warunki nabywania uprawnień do realizacji uwzględnia się w założeniach co do przewidywanej liczby opcji, które mogą być zrealizowane. Na każdy dzień bilansowy jednostka dominująca weryfikuje swoje oszacowania. Wpływ ewentualnej weryfikacji pierwotnych oszacowań Grupa ujmuje w rachunku zysków i strat, w korespondencji z kapitałem własnym. Uzyskane wpływy z tytułu realizacji opcji, tj. wpływy z tytułu objęcia akcji (pomniejszone o koszty transakcyjne bezpośrednio związane z realizacją) odnosi się na kapitał zakładowy (wartość nominalna) oraz kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej.

2.1.9 Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

a) Zobowiązania handlowe i pozostałe zobowiązania

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości godziwej, a na dzień bilansowy w kwocie skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu). Zobowiązania w zależności od terminu wymagalności (do 12 miesięcy od dnia bilansowego lub powyżej 12 miesięcy od dnia bilansowego) wykazywane są jako krótkoterminowe lub długoterminowe.

b) Zobowiązanie finansowe

W momencie początkowego ujęcia zobowiązania finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika zobowiązań niekwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcyjne. Po początkowym ujęciu, jednostka wycenia zobowiązania finansowe według amortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem instrumentów pochodnych, wycenianych wg wartości godziwej. Zobowiązania finansowe wyznaczone jako pozycje zabezpieczone podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

c) Rezerwy na zobowiązania

Rezerwy na koszty restrukturyzacji, naprawy gwarancyjne oraz roszczenia prawne ujmuje się, jeżeli:

- Grupa posiada bieżące prawne lub zwyczajowe zobowiązanie wynikające z przeszłych zdarzeń,
- istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że w celu rozliczenia tych zobowiązań konieczne będą wydatki środków Grupy oraz
- wartość ta została oszacowana w sposób wiarygodny.

Rezerwy restrukturyzacyjne obejmują głównie odprawy pracownicze. Rezerw nie ujmuje się w odniesieniu do przyszłych strat operacyjnych.

Jeżeli występuje szereg podobnych zobowiązań, prawdopodobieństwo konieczności wydatkowania środków w celu ich rozliczenia określa się dla całej grupy podobnych zobowiązań. Rezerwę ujmuje się

nawet wówczas, gdy prawdopodobieństwo wydatkowania środków w związku z jedną pozycją zawierającą się w grupie zobowiązań jest niewielkie.

Rezerwy wycenia się według wartości bieżącej kosztów oszacowanych zgodnie z najlepszą wiedzą przez kierownictwo Spółki, których poniesienie jest niezbędne w celu rozliczenia bieżącego zobowiązania na dzień bilansowy. Stopa dyskonta zastosowana do ustalenia wartości bieżącej odzwierciedla aktualną ocenę rynkową wartości pieniądza w czasie oraz zwiększenia dotyczące danego zobowiązania.

2.1.10 Odroczony podatek dochodowy

Jako generalną zasadę przyjmuje się zgodnie z MSR 12, iż w związku z przejściowymi różnicami między wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów i pasywów, a ich wartością podatkową oraz stratą podatkową możliwą do odliczenia w przyszłości, tworzona jest rezerwa i ustalane aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności.

Zobowiązanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek (i przepisów) podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na dzień bilansowy, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji odnośnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Różnica pomiędzy stanem zobowiązań i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego wpływa na wynik finansowy, przy czym zobowiązania i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym, odnoszone są również na kapitał własny.

2.2. Rozpoznawanie przychodów i kosztów

Prowadzona przez Grupę Comarch działalność w zdecydowanej większości polega na wytwarzaniu oprogramowania do wielokrotnej sprzedaży oraz na realizacji informatycznych kontraktów integracyjnych. W ramach kontraktów integracyjnych Grupa Comarch oferuje wykonanie systemów informatycznych "pod klucz" składających się z oprogramowania (własnego i obcego) i/lub sprzętu komputerowego i/lub świadczeniu usług takich jak:

- usługi wdrożeniowe,
- usługi instalacyjne,
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny,
- usługi asysty technicznej,
- usługi *customizacji* (dostosowania) oprogramowania,
- inne usługi informatyczne i nieinformatyczne niezbędne do realizacji systemu.

Przy ustalaniu całkowitych przychodów z kontraktu uwzględnia się:

- przychody z oprogramowania własnego (niezależnie od formy, w jakiej oprogramowanie to jest udostępniane, czyli: licencje, prawa majątkowe, itp.),
- przychody z usług, o których mowa w poprzednim akapicie.

Kierownik jednostki może podjąć decyzję o zaliczeniu do całkowitych przychodów z kontraktu szacowanych przychodów, dla których istnieje duże prawdopodobieństwo, że zostaną zrealizowane (np. w trakcie realizacji kontraktu z przyczyn technicznych następuje modyfikacja projektu i istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że zamawiający zaakceptuje modyfikację i wysokość przychodów wynikających z tej modyfikacji).

Dla kontraktów integracyjnych, w ramach których dostarczane jest oprogramowanie autorstwa Grupy Comarch przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży, osobno ujmuje się w księgach przychody i koszty związane z tym oprogramowaniem oraz przychody i koszty związane z pozostałą częścią kontraktu integracyjnego.

Różne kontrakty integracyjne łączy się i ujmuje w księgach razem jako jeden kontrakt, jeżeli:

- umowy są realizowane jednocześnie lub w ciągłej sekwencji czasowej i precyzyjne rozdzielanie kosztów ich realizacji jest niemożliwe lub
- umowy są tak ściśle powiązane ze sobą, że w rzeczywistości są one częścią pojedynczego projektu ze wspólną dla całego projektu marżą zysku.

Przychody z tytułu pozostałych usług (np. usługi serwisowe, usługi asysty) rozpoznaje się równomiernie w okresie trwania umowy/świadczenia usług. Przychody ze sprzedaży sprzętu komputerowego oraz innych towarów rozpoznaje się zgodnie z ustalonymi warunkami dostawy.

Przychody ze sprzedaży pozostałych usług, produktów, towarów i innych składników majątkowych

obejmują sumy wartości godziwych należnych zafakturowanych przychodów, z uwzględnieniem upustów i rabatów bez podatku od towarów i usług.

Koszty sprzedaży obejmują koszty marketingu oraz koszty pozyskania nowych zleceń przez centra (działy) sprzedaży Grupy Comarch.

Koszty ogólne obejmują koszty funkcjonowania Grupy Comarch jako całości i zalicza się do nich w szczególności koszty zarządu oraz koszty działów pracujących na potrzeby ogólne Grupy.

Różnice kursowe dotyczące należności ujmowane są w pozycji przychody ze sprzedaży a od zobowiązań w pozycji koszt sprzedanych produktów, usług i towarów.

Grupa otrzymuje dotacje na finansowanie prac badawczo-rozwojowych w ramach programów pomocy unijnej. Dotacje te ujmuje się w sposób systematyczny jako przychód w poszczególnych okresach, tak aby zapewnić ich współmierność z ponoszonymi kosztami, które dotacje te mają kompensować, stosownie do celu ich rozliczenia. Dotacje te pomniejszają odpowiednie koszty bezpośrednie, które to koszty po skompensowaniu ich z dotacją prezentowane są w koszcie sprzedanych produktów, usług i materiałów.

a) Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Obejmują przychody i koszty nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością jednostek i obejmują głównie: wynik na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych, darowizny, utworzone rezerwy, skutki aktualizacji wartości aktywów.

b) Przychody i koszty finansowe

Obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek, wynik osiągnięty z tytułu różnic kursowych z działalności finansowej, ze zbycia aktywów finansowych, skutki aktualizacji wartości inwestycji.

2.3. Zarządzanie ryzykiem finansowym

Spółka jest narażona na następujące główne rodzaje ryzyka finansowego:

a) ryzyko kredytowe

Spółka analizuje wiarygodność finansową potencjalnych klientów przed zawarciem umów na dostawę systemów informatycznych i w zależności od oceny standingu finansowego dostosowuje warunki każdej umowy do potencjalnego ryzyka. Koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczona ze względu na dywersyfikację sprzedaży Grupy do znacznej liczby kontrahentów z różnych branż gospodarki i z różnych regionów świata.

b) ryzyko zmiany stóp procentowych

Spółka jest narażona na ryzyko zmian stóp procentowych w związku z posiadanymi środkami pieniężnymi i ich ekwiwalentami oraz z zawartymi długoterminowymi kredytami inwestycyjnymi przeznaczonymi na finansowanie nowych budynków produkcyjnych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Kredyty są oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej opartej o stawkę WIBOR. Spółka nie dokonywała zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej w tym obszarze, jednakże prowadzi stały monitoring sytuacji rynkowej w tym zakresie. Wpływ zmiany stóp procentowych na wysokość płaconych odsetek od kredytów jest częściowo kompensowany przez zmianę odsetek otrzymywanych od posiadanych środków pieniężnych.

c) ryzyko zmiany kursów walut

W związku ze sprzedażą eksportową lub denominowaną w walutach obcych Spółka jest narażona na ryzyko kursowe, szczególnie w odniesieniu do zmian kursów par walut EUR/PLN i USD/PLN. Równocześnie część kosztów Spółki jest również wyrażona lub powiązana z kursem walut obcych. W indywidualnych przypadkach Spółka dokonuje zabezpieczenia przyszłych płatności za pomocą kontraktów forward oraz opcji walutowych. Wartość bilansowa aktywów oraz zobowiązań finansowych Grupy denominowanych w walutach obcych na dzień bilansowy dotyczy należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz środków pieniężnych.

d) ryzyko płynności finansowej

Grupa posiada system zarządzania ryzykiem płynności dla potrzeb zarządzania funduszami krótko-, średnio- i długoterminowymi Grupy. Podstawowe ryzyko płynności finansowej wynika z faktu, iż większość kosztów ponoszonych przez Grupę ma charakter kosztów stałych, natomiast przychody ze sprzedaży podlegają zmienności charakterystycznej dla firm usługowych. Grupa zarządza ryzykiem płynności utrzymując odpowiednią wielkość kapitału obrotowego, utrzymując rezerwowe linie kredytowe w rachunku bieżącym, monitorując stale prognozowane i rzeczywiste przepływy pieniężne oraz

analizując profile zapadalności aktywów i zobowiązań finansowych.

2.3.1 Rachunkowość pochodnych instrumentów finansowych oraz działalności zabezpieczającej

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu MSR 39, będące zabezpieczeniem wartości godziwej wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu MSR 39, będące zabezpieczeniem przepływów pieniężnych wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi:

a) na kapitał z aktualizacji wyceny (w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie),

b) na wynik z operacji finansowych (w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia).

Instrumenty pochodne nie stanowiące instrumentu zabezpieczającego w rozumieniu MSR 39, wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

2.3.2 Ważne oszacowania i założenia

Oszacowania i osądy poddaje się nieustannej weryfikacji. Wynikają one z dotychczasowych doświadczeń oraz innych czynników, w tym przewidywań co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się zasadne.

Grupa dokonuje oszacowań i przyjmuje założenia dotyczące przyszłości. Uzyskane w ten sposób oszacowania księgowe z definicji rzadko pokrywać się będą z faktycznymi rezultatami. Oszacowania i założenia, które niosą ze sobą znaczące ryzyko konieczności wprowadzenia istotnej korekty wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w trakcie kolejnego roku obrotowego są zaprezentowane poniżej.

a) oszacowania całkowitych kosztów realizacji projektów związane z wyceną kontraktów długoterminowych zgodnie z MSR 11

Zgodnie z przyjętymi przez Grupę zasadami rachunkowości, Grupa dokonuje ustalenia stopnia zaawansowania kontraktów długoterminowych przez ustalenie proporcji dotychczas poniesionych kosztów danego projektu do całkowitych szacowanych kosztów projektów. Z uwagi na długoterminowy charakter prowadzonych projektów oraz ich złożoność, a także możliwość pojawienia się nie przewidywanych wcześniej trudności związanych z realizacją projektu, może się okazać, iż rzeczywiste całkowite koszty realizacji projektu będą różniły się szacunków dokonywanych na kolejne dni bilansowe. Zmiana szacunków całkowitych kosztów realizacji projektów mogłaby spowodować, iż ustalony na dzień bilansowy stopień zaawansowania projektu, a tym samym rozpoznany przychód, powinien być ustalony w innej wartości.

b) oszacowania związane z ustaleniem i rozpoznaniem aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego zgodnie z MSR 12

W związku z prowadzeniem działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i korzystaniem przez Jednostkę dominującą z ulg podatkowych, dokonuje ona ustalenia wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, na bazie przewidywań dotyczących kształtowania się wysokości dochodu zwolnionego oraz okresu, w którym taki dochód może występować. Z uwagi na dużą zmienność koniunktury w branży IT, w której działa Spółka, może nastąpić sytuacja, w której rzeczywiste wyniki i dochód zwolniony mogą się różnić od tych prognozowanych przez Spółkę.

c) oszacowanie potencjalnych kosztów związanych z toczącymi się przeciwko Grupie postępowaniami sądowymi zgodnie z MSR 37

Na dzień bilansowy Grupa jest powodem i pozwanym w postępowaniach sądowych. Sporządzając sprawozdanie finansowe, Grupa każdorazowo bada szanse i ryzyka związane z prowadzonymi postępowaniami sądowymi i stosownie do rezultatów takich analiz tworzy rezerwy na potencjalne straty. Zawsze istnieje jednak ryzyko, iż sąd wyda wyrok odmienny od przewidywań Spółki i utworzone rezerwy okażą się niewystarczające lub nadmierne w stosunku do rzeczywistych wyników postępowania.

d) oszacowanie związane z przeprowadzeniem dorocznego testu na utratę wartości firmy zgodnie z MSSF 3 i MSR 36

Grupa przeprowadza na koniec każdego roku obrotowego test na utratę wartości firmy, zgodnie z polityką rachunkowości zawartą w nocie 2.1.5. b) W celu przeprowadzenia testu pod kątem możliwej utraty wartości, wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Wartość odzyskiwalną ustala się na podstawie wartości godziwej. Wyliczenia te wymagają wykorzystania szacunków odnośnie projekcji przepływów pieniężnych w segmencie IT w kolejnym roku obrotowym oraz przewidywanego rozwoju rynku IT w Polsce w latach późniejszych. Z uwagi na dużą zmienność koniunktury w branży IT, w której działa Grupa, może nastąpić sytuacja, w której rzeczywiste przepływy mogą się różnić od tych prognozowanych przez Grupę.

2.4. Informacje dotyczące wielkości śródrocznych

Branża informatyczna charakteryzuje się sezonowością sprzedaży. Największe obroty realizuje się zwykle w czwartym kwartale roku kalendarzowego. Koszty, które ponoszone są nierównomiernie w ciągu roku obrotowego jednostki gospodarczej antycypuje się lub przenosi do rozliczeń w czasie na dzień śródroczny, wtedy i tylko wtedy, gdy ich antycypacja lub przeniesienie do rozliczenia w czasie jest również odpowiednie na koniec roku obrotowego.

Podatek dochodowy bieżący jest wyliczany miesięcznie, w oparciu o aktualne dane finansowe, zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie w kraju siedziby spółki Grupy Kapitałowej.

2.5. Nowe standardy rachunkowości i interpretacje KIMSF

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską (UE).

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), za wyjątkiem poniższych standardów, które według stanu na 1 sierpnia 2008 roku nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania:

- Zmieniony MSSF 3 "Połączenia jednostek gospodarczych" – opublikowany w dniu 10 stycznia 2008 roku i mający zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2009 i później. Zmiana obejmuje między innymi zrewidowane podejście do ujmowania innych kosztów bezpośrednich związanych z połączeniem, ujęcia i rozliczenia nabycia w kilku transakcjach, wyceny i ujęcia wartości firmy oraz kapitału mniejszości jak również podejścia do warunkowych płatności.
- Zmiana do MSR 23 "Koszty finansowania zewnętrznego" - opublikowana w dniu 29 marca 2007 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później. Zmiana standardu obejmuje eliminację dotychczasowej opcji możliwości ujmowania kosztów finansowania zewnętrznego bezpośrednio w rachunku zysków i strat.
- Zmiana do MSR 1 "Prezentacja sprawozdań finansowych" - opublikowana w dniu 6 września 2007 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później. Zmiana obejmuje zmiany dotyczące nazewnictwa podstawowych sprawozdań finansowych oraz prezentacji bilansu, rachunku zysków i strat oraz zmian w kapitale własnym.
- Zmiana do MSR 27 "Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe" – opublikowana w dniu 10 stycznia 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2009 i później. Zmiana dotyczy uregulowania kwestii nabycia lub sprzedaży udziałów w ramach transakcji, w której nie następuje utrata kontroli, wyceny udziałów w jednostce zależnej jakie pozostają w sprawozdaniu jednostki dominującej po utracie kontroli nad tą jednostką oraz ujmowania kapitałów mniejszości.
- Zmiana do MSSF 2 "Płatności w formie akcji własnych" – opublikowana w dniu 17 stycznia 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później. Zmiana wprowadza wyjaśnienia w zakresie definiowania warunków nabywania uprawnień oraz rachunkowego podejścia do rozwiązania umów w zakresie płatności w formie akcji własnych.
- Zmiana do MSR 32 "Instrumenty finansowe: Prezentacja" oraz MSR 1 "Prezentacja sprawozdań finansowych" – opublikowana w dniu 14 lutego 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 roku i później. Zmian wprowadza kryteria ujmowania instrumentów finansowych z opcją sprzedaży oraz instrumentów bądź ich komponentów obligujących jednostkę do dostarczenia innej jednostce określonego udziału w jej aktywach netto w wyniku likwidacji.
- Zmiany do MSSF 2008 („*Improvements to IFRS 2008*”) – opublikowane w dniu 22 maja 2008 roku i mające zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 roku i później. Obejmuje 35 zmian do kilkunastu standardów w podziale na dwie grupy zmian:
  - (a) zmiany wpływające na zmianę polityki rachunkowości, prezentację jak również zasady pomiaru,
  - (b) zmiany dotyczące dostosowania i ujednocnienia terminologii używanej w tekście standardów nie mające wpływu na warstwę merytoryczną standardów.
- Zmiana do MSR 39 "Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena" opublikowana w dniu 31 lipca 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2009 i później. Zmiana wprowadza wyjaśnienia, w jakich sytuacjach inflacja może być przedmiotem zabezpieczenia oraz w jakich sytuacjach zakupiona opcja może być zabezpieczeniem.

- Interpretacja KIMSF 13 "Programy lojalnościowe" - opublikowana w dniu 28 czerwca 2007 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2008 i później. Interpretacja daje wytyczne jednostkom przyznającym swoim klientom tzw. „punkty” lojalnościowe odnośnie wyceny ich zobowiązań wynikających z przekazania produktów lub wykonania usług darmowych lub o obniżonej cenie w momencie realizacji przez klienta przyznanych punktów.
- Interpretacja KIMSF 14 " MSR 19 - Ograniczenie ujmowania nadwyżki w programie określonych świadczeń, minimalne wymogi dotyczące ujęcia oraz wzajemne powiązania między tymi wymogami" - opublikowana w dniu 5 lipca 2007 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2008 i później.
- Interpretacja KIMSF 15 " Umowy na budowę nieruchomości" - opublikowana w dniu 3 lipca 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 roku i później. Interpretacja precyzuje ujęcie przychodów i kosztów w jednostkach, które wykonują budowę nieruchomości.
- Interpretacja KIMSF 16 " Zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej " - opublikowana w dniu 3 lipca 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 października 2008 roku i później. Interpretacja wyjaśnia, jakie ryzyka kursowe kwalifikują się do ujęcia w rachunkowości zabezpieczeń, gdzie w ramach grupy kapitałowej może być utrzymywany instrument zabezpieczający oraz jakie kwoty podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży jednostki zagranicznej.

Według szacunków Zarządu Grupy Kapitałowej, w/w standardy, interpretacje i zmiany do standardów nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez jednostkę na dzień bilansowy.

Poza regulacjami przyjętymi przez UE, pozostaje nadal rachunkowość zabezpieczeń portfela aktywów lub zobowiązań finansowych, których zasady nie zostały zatwierdzone do stosowania w UE. Według szacunków jednostki, zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń portfela aktywów lub zobowiązań finansowych według IAS 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby przyjęte przez UE do stosowania na dzień bilansowy.

Ponadto, Grupa sporządzając niniejsze sprawozdanie finansowe nie zastosowała następujących standardów, zmian standardów i interpretacji, które zostały opublikowane i zatwierdzone do stosowania w UE, ale nie mają jeszcze zastosowania:

- MSSF 8 "Segmenty operacyjne" – opublikowany w dniu 30 listopada 2006 roku i mający zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później. Standard zastępuje MSR 14 "Sprawozdawczość według segmentów działalności" i wymaga między innymi by segmenty operacyjne były określone na podstawie sprawozdań wewnętrznych dotyczących komponentów jednostki gospodarczej podlegających okresowym przeglądom dokonywanym przez członka kierownictwa odpowiedzialnego za podejmowanie decyzji operacyjnych, w celu alokacji zasobów do poszczególnych segmentów i oceny ich działania.

Zarząd Grupy stosownie do wprowadzanych sukcesywnie zmian w strukturze organizacyjnej i przedmiocie działalności analizuje zasadność wprowadzania zmian w zakresie prezentacji segmentów operacyjnych działalności. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian w przedmiotowych zakresie zasady MSSF 8 będą wprowadzane. Według szacunków Zarządu Grupy, jeżeli zasady MSSF 8 zostałyby zastosowane przez jednostkę na dzień bilansowy nie miałyby istotnego wpływu na sposób prezentacji.

3. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

3.1. Sprawozdawczość wg segmentów za 9 miesięcy 2008 roku

Dla Grupy Kapitałowej Comarch podstawowym rodzajem sprawozdawczości według segmentów jest sprawozdawczość wg segmentów branżowych. Objęte konsolidacją jednostki Grupy Kapitałowej Comarch prowadzą następujące rodzaje działalności: sprzedaż systemów informatycznych (określaną dalej jako „Segment IT”), działalność sportową (określaną dalej jako „Segment Sport”) prowadzoną przez MKS Cracovia SSA oraz działalność związaną z zarządzaniem nieruchomościami wykorzystywanymi w Grupie Comarch (ten rodzaj działalności wykonywany jest aktualnie w niewielkim zakresie stąd nie został wyodrębniony jako kolejny segment działalności). Dominujący udział w przychodach ze sprzedaży, wynikach oraz aktywach posiada Segment IT.

Przychody, koszty i wynik finansowy

9 miesięcy 2007

Pozycja	Segment IT	Segment Sport	Eliminacje	Razem
Przychody segmentu– sprzedaż klientom zewnętrznym	404 327	7 761	-	412 088
<i>w tym:</i>				
<i>przychody ze sprzedaży</i>	403 253	7 591	-	410 844
<i>pozostałe przychody operacyjne</i>	1 074	170	-	1 244
Przychody segmentu– sprzedaż pozostałym segmentom	-	4 921	(4 921)	-
Przychody segmentu ogółem*	404 327	12 682	(4 921)	412 088
Koszty segmentu d/t sprzedaży klientom zewnętrznym	376 424	7 322	-	383 746
Koszty segmentu d/t sprzedaży pozostałym segmentom	-	4 921	(4 921)	-
Koszty segmentu ogółem*	376 424	12 243	(4 921)	383 746
Podatek bieżący	(1 598)	-	-	(1 598)
Aktywa na podatek z tytułu ulgi inwestycyjnej i pozostałych tytułów	(3 937)	-	-	(3 937)
Udział segmentu w wyniku jednostek wycenianych metodą prawa własności	2 141	-	-	2 141
Wynik netto	24 509	439	-	24 948
<i>w tym:</i>				
<i>wynik przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej</i>	24 509	216	-	24 725
<i>wynik przypadający udziałowcom mniejszościowym</i>	-	223	-	223

*) pozycje obejmują odpowiednio przychody oraz koszty z wszystkich rodzajów, które w sposób bezpośredni można przyporządkować poszczególnym segmentom

9 miesięcy 2008

Pozycja	Segment IT	Segment Sport	Eliminacje	Razem
Przychody segmentu– sprzedaż klientom zewnętrznym	575 015	10 571	-	585 586
<i>w tym:</i>				
<i>przychody ze sprzedaży</i>	378 965	10 426	-	389 391
<i>pozostałe przychody operacyjne</i>	589	145	-	734
<i>przychody finansowe</i>	195 461	-	-	195 461
Przychody segmentu– sprzedaż pozostałym segmentom	-	4 802	(4 802)	-
Przychody segmentu ogółem*	575 015	15 373	(4 802)	585 586
Koszty segmentu d/t sprzedaży klientom zewnętrznym	370 219	9 008	-	379 227
Koszty segmentu d/t sprzedaży pozostałym segmentom	-	4 802	(4 802)	-
Koszty segmentu ogółem*	370 219	13 810	(4 802)	379 227
Podatek bieżący	1 968	211	-	2 179
Aktywa i rezerwa na podatek z tytułu ulgi inwestycyjnej i pozostałych tytułów	42 258	117	-	42 375
Udział segmentu w wyniku jednostek wycenianych metodą prawa własności	-	-	-	-
Wynik netto	160 570	1 235	-	161 805
<i>w tym:</i>				
<i>wynik przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej</i>	160 570	607	-	161 177
<i>wynik przypadający udziałowcom mniejszościowym</i>	-	628	-	628

*) pozycje obejmują odpowiednio przychody oraz koszty z wszystkich rodzajów, które w sposób bezpośredni można przyporządkować poszczególnym segmentom

Sprzedaż pomiędzy poszczególnymi segmentami odbywa się na zasadach rynkowych.

Udział segmentów branżowych w aktywach i zobowiązaniach oraz wydatkach Inwestycyjnych

Aktywa i zobowiązania segmentów oraz wydatki inwestycyjne i amortyzacja na dzień 30 września 2007 roku oraz 30 września 2008 roku przedstawiają się następująco:

9 miesięcy 2007

	Segment IT	Segment Sport	Ogółem
Aktywa	445 887	39 877	485 764
Zobowiązania	192 710	9 914	202 624
Wydatki inwestycyjne	51 641	467	52 108
Amortyzacja	12 048	489	12 537

9 miesięcy 2008

	Segment IT	Segment Sport	Ogółem
Aktywa	675 183	43 425	718 608
Zobowiązania	248 037	4 791	252 828
Wydatki inwestycyjne	77 075	2 245	79 320
Amortyzacja	13 027	1 076	14 103

Ze względu na geograficzny podział działalności Grupa Comarch wyróżnia następujące segmenty rynku: Polska, Europa, Ameryka, Pozostałe kraje. Segment Sport prowadzi działalność wyłącznie na terenie Polski. Ze względu na to, że jedynie Segment IT prowadzi działalność poza krajem i jednocześnie ponoszone w Segmencie IT koszty w znacznej mierze są wspólne dla sprzedaży

eksportowej oraz krajowej nie jest celowe ustalanie wyniku odrębnie dla działalności eksportowej i krajowej. Sprzedaż pomiędzy poszczególnymi segmentami odbywa się na zasadach rynkowych. Podział przychodów ze sprzedaży, aktywów oraz wydatków inwestycyjnych ogółem wg segmentów geograficznych jest zaprezentowany poniżej.

Przychody ze sprzedaży podstawowej - wg lokalizacji rynków

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007
Kraj /Polska/	330 131	337 346
Europa	51 675	57 307
Ameryka	4 097	12 244
Pozostałe kraje	3 488	3 947
RAZEM	389 391	410 844

Suma aktywów - wg lokalizacji działalności

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Kraj /Polska/	687 280	518 776
Europa	18 413	25 078
Ameryka	5 775	6 885
Pozostałe kraje	7 140	7 750
RAZEM	718 608	558 489

Wydatki inwestycyjne - wg lokalizacji działalności

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007	12 miesięcy 2007
Kraj /Polska/	78 424	51 399	60 911
Europa	769	492	702
Ameryka	127	217	239
Pozostałe kraje	-	-	-
RAZEM	79 320	52 108	61 852

3.2. Rzeczowe aktywa trwałe

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Grunty, budynki i budowle	118 786	109 477
Środki transportu i urządzenia	35 838	36 876
Środki trwałe w budowie	57 437	34 181
Pozostałe	2 576	2 100
RAZEM	214 637	182 633

Rzeczowe aktywa trwałe obejmują głównie nieruchomości i urządzenia posiadane przez Grupę Comarch. Własnością Grupy są cztery budynki biurowe położone w Krakowie o łącznej powierzchni całkowitej 31 343 m. kw., budynek biurowy położony w Warszawie o powierzchni całkowitej 1 620 m. kw. oraz budynek biurowy w Łodzi. Grupa jest również w posiadaniu niezabudowanych nieruchomości gruntowych na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Krakowie o powierzchni ok. 3,8 ha. Środki trwałe w budowie obejmują głównie będący w trakcie realizacji kolejny budynek biurowy na terenie SSE o powierzchni całkowitej 11 445 m. kw.

3.3. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Według stanu na dzień 30 września 2008 r. Grupa nie posiada inwestycji w jednostkach stowarzyszonych.

Stan na 1 stycznia 2007 r.	7 289
Udział w wyniku za trzy kwartały 2007 roku	2 141
Stan na 30 września 2007 r.	9 430
Udział w wyniku za czwarty kwartał 2007 roku	1 121
Przeniesienie udziałów w INTERIA.PL S.A. do aktywów klasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	(10 551)
Stan na 31 grudnia 2007 r.	-
Stan na 1 stycznia 2008 r.	-
Udział w wyniku za trzy kwartały 2008 roku	-
Stan na 30 września 2008 r.	-

	Kraj rejestracji	Aktywa	Zobowiązania	Posiadane udziały w kapitale (%)
Stan na 31 grudnia 2007 r.				
INTERIA.PL S.A.	Polska	39 799	11 689	36,08
Stan na 30 września 2008 r.				
INTERIA.PL S.A.	Polska	-	-	-

	Kraj rejestracji	Przychody	Zysk (strata)	Posiadane udziały w kapitale (%)
9 miesięcy 2007				
INTERIA.PL S.A.	Polska	45 763	5 935	36,08
9 miesięcy 2008				
INTERIA.PL S.A.	Polska	-	-	-

Na dzień 1 stycznia 2007 r. jednostka dominująca ComArch S.A. posiadała 2 538 369 sztuk akcji spółki INTERIA.PL S.A., co stanowiło 36,08 % kapitału zakładowego spółki. Akcje te uprawniały ją do wykonywania 11 609 625 głosów na Walnym Zgromadzeniu, co stanowiło 48,48 % ogólnej liczby głosów.

Na podstawie porozumienia z dnia 3 grudnia 2007 roku przenoszącego własność akcji INTERIA.PL S.A. pomiędzy ComArch S.A. z siedzibą w Krakowie a COMARCH Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowo - akcyjna z siedzibą w Krakowie ("SKA"), ComArch S.A. wniosła aportem do SKA całość posiadanych przez siebie akcji INTERIA.PL S.A., to jest 2 267 814 akcji imiennych uprzywilejowanych oraz 270 555 akcji zwykłych na okaziciela w spółce INTERIA.PL S.A. w Krakowie, które to akcje reprezentowały 36,08 % kapitału zakładowego INTERIA.PL S.A. i na które przypadają 48,48 % ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu INTERIA.PL S.A.

Wg stanu na dzień 30 września 2008 r. akcje INTERIA.PL S.A. nie stanowią już własności Grupy. W styczniu 2008 roku została rozliczona transakcja sprzedaży akcji spółki INTERIA.PL S.A. przez "COMARCH MANAGEMENT Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością" Spółka Komandytowo-Akcyjna do "BAUER MEDIA INVEST" GmbH będąca wynikiem umowy podpisanej 3 grudnia 2007 roku pomiędzy ComArch S.A. a "BAUER MEDIA INVEST" GmbH. Spółka informowała o szczegółach umowy w raporcie bieżącym nr 52/2007. Wyniki przedmiotowej transakcji zostały ujęte w rachunku zysków i strat Grupy za I kwartał 2008 r.

3.4. Zapasy

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Materiały i surowce	1 326	709
Produkcja w toku	17 148	13 634
Towary	12 986	18 494
Zaliczki na towary	3	2
RAZEM	31 463	32 839

Koszt zapasów ujęty w pozycji „koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów” wyniósł 243 393 tys. zł (9 miesięcy 2008), 258 393 tys. zł (9 miesięcy 2007) oraz 302 984 tys. zł (12 miesięcy 2007). W roku 2008 Grupa odwróciła dokonany w 2007 roku odpis aktualizujący wartość zapasów w kwocie 22 tys. zł. W II kwartale 2008 roku dokonano rozchodu towaru, w odniesieniu do którego utworzono odpis aktualizacyjny w 2007 roku oraz utworzono odpis aktualizujący wartość zapasów w kwocie 71 tys. zł. W III kwartale 2008 roku nie tworzone ani nie dokonywano rozwiązywania utworzonych odpisów aktualizujących. Na posiadanych przez Grupę zapasach nie ustanowiono żadnych zabezpieczeń.

Na bazie dotychczas utrzymującej się tendencji w zakresie rozliczania produkcji w toku Grupa szacuje, że do rozliczenia po upływie 12 miesięcy od dnia bilansowego pozostanie kwota ok. 5,7 mln zł. Pozostałe zapasy zostaną rozliczone w całości w okresie do 12 miesięcy.

3.5. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Stan na początek roku	-	-
zwiększenia I półrocze	17 214	2 039
zbycie I półrocze	(7 039)	(2 039)
Stan na 30 czerwca	10 175	-
zwiększenia za II półrocze	10 168	-
zbycie za II półrocze	(10 175)	-
Stan na 30 września	10 168	-
Stan na 31 grudnia	-	-

W okresach objętych niniejszym raportem nie dokonywano odpisów z tytułu utraty wartości aktywów dostępnych do sprzedaży.

W dniu 30 września 2008 r. aktywa finansowe dostępne do sprzedaży obejmowały nabyte w III kwartale bony komercyjne Pekao Auto Finanse SA, Raiffeisen Leasing Polska SA o łącznej wartości 10 168 tys. zł. W trakcie okresu sprawozdawczego Grupa Comarch dokonała transakcji nabycia oraz zbycia jednostek uczestnictwa w funduszu rynku pieniężnego i papierów dłużnych KBC GAMMA SFIO (7 039 tys. zł) oraz bonów komercyjnych PKO Leasing Finance S.A., Raiffeisen Leasing Polska SA, Pekao Auto Finance S.A., BRE Leasing Sp. z o.o. o łącznej wartości 10 175 tys. zł.

3.6. Pochodne instrumenty finansowe

	30 września 2008 r.		31 grudnia 2007 r.	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Terminowe kontrakty walutowe – przeznaczone do obrotu	209	-	-	-
	209	-	-	-
<i>Część krótkoterminowa</i>	209	-	-	-

Grupa posiadała kontrakty terminowe typu forward zawarte w celu ograniczenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych związanych z uprawdopodobnionymi planowanymi transakcjami, wynikających z ryzyka zmiany kursów walut. Na dzień 30 września 2008 r. ww. instrumenty zostały wycenione w wartości godziwej ustalonej wg ceny rynkowej a zmiany w wycenie zostały odniesione na wynik z operacji finansowych. Łączna wartość netto kontraktów forward otwartych na dzień 30 września 2008 r. wyniosła 271 tys. EUR i 400 tys. USD

3.7. Należności handlowe oraz pozostałe należności

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Należności handlowe	140 437	177 651
Minus odpis aktualizujący wartość należności	(8 502)	(5 699)
Należności handlowe netto	131 935	171 952
Należności pozostałe	12 325	4 849
Rozliczenia międzyokresowe czynne	3 735	3 094
Rozliczenia międzyokresowe przychodów	2 990	7 937
Pożyczki	24	34
Należności od podmiotów powiązanych	-	684
RAZEM	151 009	188 550
<i>Część krótkoterminowa</i>	<i>151 009</i>	<i>188 550</i>

Wartość godziwa należności handlowych oraz pozostałych należności jest zbliżona do ich wartości bilansowej przedstawionej powyżej. Nie występuje koncentracja ryzyka kredytowego z tytułu należności handlowych, ponieważ Grupa posiada dużą liczbę klientów. Grupa ujęła odpis z tytułu utraty wartości należności handlowych w wysokości 4 025 tys. zł (9 miesięcy 2008) i 4 889 tys. zł (12 miesięcy 2007). Odpis ten ujęto w pozostałych kosztach operacyjnych w rachunku zysków i strat.

3.8. Aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Aktywa trwale przeznaczone do zbycia	2 864	10 551

W związku z zamiarem sprzedaży, akcje INTERIA.PL S.A. w kwocie 10 551 tys. zł na dzień 31 grudnia 2007 r. zakwalifikowane zostały jako aktywa przeznaczone do sprzedaży. W styczniu 2008 r. transakcja sprzedaży została rozliczona, całość akcji zbyto na rzecz "BAUER MEDIA INVEST" GmbH a zatem na dzień 30 września 2008 r. Grupa nie posiadała już akcji INTERIA.PL S.A. Wpływ powyższej operacji zbycia akcji spółki INTERIA.PL S.A. oraz związanej z nią wyceny aktywów netto Comarch Corporate Finance FIZ na wynik 2008 roku wyniósł 152 148 tys. zł.

Na dzień 30 września 2008 r. jako aktywo trwale przeznaczone do zbycia wykazano wartość budynku biurowego należącego do ComArch S.A., zlokalizowanego w Warszawie, który poprzednio był ujęty w środkach trwałych. Zgodnie z decyzją Zarządu budynek postanowiono sprzedać, rozpoczęto też aktywne działania w celu znalezienia nabywcy. W ocenie Zarządu jednostki dominującej budynek powinien znaleźć nabywcę w okresie do jednego roku od dnia bilansowego.

3.9. Kapitał zakładowy

	Ilość akcji (szt.)	Akcje zwykłe	Akcje własne	Razem
Stan na 1 stycznia 2007 r.	7 518 770	7 518 770	-	7 518 770
Realizacja opcji menedżerskiej (rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego 20 kwietnia 2007 r.)	441 826	441 826	-	441 826
Stan na 30 września 2007 r.	7 960 596	7 960 596	-	7 960 596
Stan na 31 grudnia 2007 r.	7 960 596	7 960 596	-	7 960 596
Stan na 30 września 2008 r.	7 960 596	7 960 596	-	7 960 596

Wartość nominalna każdej akcji wynosi 1 zł.

Na kapitał zakładowy ComArch S.A. składa się:

- 1) 883 600 akcji imiennych uprzywilejowanych serii A,
- 2) 56 400 akcji zwykłych na okaziciela serii A,
- 3) 883 600 akcji imiennych uprzywilejowanych serii B,
- 4) 56 400 akcji zwykłych na okaziciela serii B,
- 5) 3 008 000 akcji zwykłych na okaziciela serii C,
- 6) 1 200 000 akcji zwykłych na okaziciela serii D,
- 7) 638 600 akcji zwykłych na okaziciela serii E,
- 8) 125 787 akcji zwykłych na okaziciela serii G,
- 9) 102 708 akcji zwykłych na okaziciela serii G3,
- 10) 563 675 akcji zwykłych na okaziciela serii H,

11) 441 826 akcji zwykłych na okaziciela serii I2.

Akcje imienne serii A i B są uprzywilejowane co do głosu w ten sposób, że na każdą akcję przypada 5 głosów na Walnym Zgromadzeniu. Zamiana akcji imiennych na akcje na okaziciela jest dopuszczalna. W przypadku zamiany akcji imiennych na akcje na okaziciela tracą one wszelkie uprzywilejowanie. Zbycie akcji imiennej uprzywilejowanej powoduje wygaśnięcie związanego z nią uprawnienia szczególnego co do głosu na Walnym Zgromadzeniu, przy czym nie powoduje wygaśnięcia uprawnienia szczególnego co do głosu na Walnym Zgromadzeniu:

- a) zbycie na rzecz osób będących akcjonariuszami Spółki na dzień 18 marca 1998 roku,
- b) zbycie na rzecz zstępnych zbywcy,
- c) przejście własności akcji imiennej w wyniku spadkobrania.

Zbycie akcji imiennych wymaga zgody Zarządu udzielonej w formie pisemnej. Zbycie akcji bez zgody Zarządu jest możliwe na warunkach określonych w Statucie ComArch S.A.

Akcje na okaziciela mają prawo do 1 głosu na WZA. Zamiana akcji na okaziciela na akcje imienne nie jest dopuszczalna.

3.9.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5 % ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu ComArch S.A. według stanu na dzień przekazania raportu kwartalnego

Małżeństwo Elżbieta i Janusz Filipiak posiadali razem 3 411 383 akcji (42,85 % w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 10 367 383 głosów na WZA, co stanowiło 69,15 % wszystkich głosów na WZA.

Wg wiedzy Spółki na dzień przekazania raportu klienci BZ WBK AIB Asset Management S.A. byli posiadaczami 2 150 852 sztuk akcji (27,02 % w kapitale zakładowym Spółki), z których przysługiwało 2 150 852 głosów na WZA, co stanowiło 14,35 % w ogólnej liczbie głosów na WZA. Akcje te obejmują akcje będące w posiadaniu BZ WBK AIB Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A., które na dzień sporządzenia raportu, wg wiedzy Spółki, posiadały 829 619 sztuki akcji (10,42 % w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniają do 829 619 głosów na WZA (5,53 % ogólnej liczbie głosów na WZA).

Wg wiedzy Spółki nie wystąpiły zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta w okresie od przekazania poprzedniego raportu kwartalnego, tj. od 14.08.2008 r.

3.9.2. Zmiany w stanie kapitału zakładowego w III kwartale 2008

W dniu 16 września 2008 roku została zarejestrowana spółka z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą ComArch R&D S.A.R.L. z siedzibą w Montbonnot-Saint-Martin we Francji. Spółka zależna emitenta, ComArch Software AG posiada 70 % udziałów spółki ComArch R&D S.A.R.L., stanowiących 70 % kapitału zakładowego oraz 70 % głosów na zgromadzeniu wspólników. Kapitał zakładowy spółki ComArch R&D S.A.R.L. wynosi 7 500 Euro i składa się z 750 udziałów o wartości nominalnej 10 Euro każdy. ComArch Software AG nabyła powyższe udziały za środki pozyskane ze środków własnych, za całkowitą cenę 5 250 Euro. Udziały uznane zostały za znaczące z uwagi na przekroczenie przez ComArch Software AG 20 % kapitału zakładowego spółki ComArch R&D S.A.R.L. Przedmiotem działania ComArch R&D S.A.R.L. będzie tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych, doradztwo w zakresie systemów informatycznych. Rejestracja spółki zależnej ComArch R&D S.A.R.L. we Francji.

3.9.3. Program opcji menedżerskich dla Członków Zarządu oraz Kluczowych Pracowników Spółki

a) Program opcji menedżerskich na lata 2005 - 2007

W dniu 30 czerwca 2005 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwałę nr 51 w sprawie uchwalenia programu opcji menedżerskich dla Członków Zarządu oraz Kluczowych Pracowników Spółki (łącznie 17 osób). Celem Programu było stworzenie dodatkowej motywacji dla Członków Zarządu oraz dla Pracowników Kluczowych poprzez przyznanie uprawnionym premii (zwanej dalej "Opcją") uzależnionej od wzrostu wartości Spółki i wzrostu zysku netto Spółki. Program miał zostać zrealizowany poprzez zaoferowanie Członkom Zarządu i Pracownikom Kluczowym kolejno w 2006 roku, w 2007 roku i w 2008 roku nowoemitowanych akcji Spółki w taki sposób, aby za każdym razem wartość Opcji wynosiła różnicę pomiędzy średnim giełdowym kursem zamknięcia akcji Spółki z grudnia każdego kolejnego roku realizacji Programu począwszy od 2005 roku, a ceną emisyjną akcji oferowanych Członkom Zarządu i Pracownikom Kluczowym.

Zgodnie z warunkami programu Spółka ustaliła, iż:

- a) średnia kapitalizacja ComArch S.A. z grudnia 2004 r. wyniosła 476,5 mln zł,
- b) średnia kapitalizacja ComArch S.A. z grudnia 2005 r. wyniosła 441,7 mln zł,
- c) średnia kapitalizacja ComArch S.A. z grudnia 2006 r. wyniosła 1 539,7 mln zł,
- d) średnia kapitalizacja ComArch S.A. z grudnia 2007 r. wyniosła 1 410,4 mln zł.

Różnica pomiędzy średnią kapitalizacją w grudniu 2005 r. i średnią kapitalizacją w grudniu 2004 r. była ujemna, co oznacza, iż nie został spełniony podstawowy warunek Programu. W efekcie w 2006 r. nie zostały wyemitowane akcje dla Członków Zarządu i Pracowników Kluczowych.

Rada Nadzorcza ustaliła wzrost kapitalizacji Spółki na dzień 31 grudnia 2006 roku w oparciu o notowania Spółki na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie na kwotę 1 098 010 607,08 zł oraz wartość opcji w wysokości 8,2 % wzrostu kapitalizacji Spółki tj. 90 036 869,78 zł. W dniu 12 lutego 2007 roku Rada Nadzorcza Spółki podjęła uchwałę w sprawie realizacji programu opcji menedżerskiej i ustaliła, że w celu realizacji opcji zostanie wyemitowanych 441 834 akcji zwykłych na okaziciela serii I2 o wartości nominalnej 1 zł każda, po cenie emisyjnej 1 zł. Rada Nadzorcza Spółki podjęła w dniu 14 marca 2007 roku uchwałę w sprawie zmiany uchwały z dnia 12 lutego 2007 roku w sprawie realizacji opcji menedżerskiej. W jej rezultacie w celu realizacji programu opcji menedżerskich zostało wyemitowanych 441 826 akcji zwykłych na okaziciela serii I2 o wartości nominalnej 1 zł każda, po cenie emisyjnej 1 zł. Subskrypcja akcji serii I2 została przeprowadzona w dniach 16 - 23 marca 2007.

Różnica pomiędzy średnią kapitalizacją w grudniu 2007 r. i średnią kapitalizacją w grudniu 2006 r. była ujemna, co oznacza, iż nie został spełniony podstawowy warunek Programu. W efekcie w 2008 r. nie zostaną wyemitowane akcje dla Członków Zarządu i Pracowników Kluczowych.

b) Program opcji menedżerskich na lata 2008 - 2010

W dniu 28 czerwca 2007 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy ComArch S.A. podjęło uchwałę nr 40 w sprawie uchwalenia programu opcji menedżerskich dla Kluczowych Pracowników Spółki na lata 2008-2010. Celem Programu jest stworzenie dodatkowej motywacji dla Pracowników Kluczowych poprzez przyznanie uprawnionym premii (zwanej dalej "Opcją") uzależnionej od wzrostu wartości Spółki i wzrostu jej kapitalizacji giełdowej. Program zostanie zrealizowany poprzez zaoferowanie Pracownikom Kluczowym kolejno w 2009 roku, w 2010 roku i w 2011 roku nowoemitowanych akcji Spółki w taki sposób, aby za każdym razem wartość Opcji stanowiła iloczyn różnicy pomiędzy średnim giełdowym kursem zamknięcia akcji Spółki z grudnia każdego kolejnego roku realizacji Programu począwszy od 2008 roku a ceną emisyjną akcji oferowanych Pracownikowi Kluczowemu i ilością akcji oferowanych Pracownikowi Kluczowemu. Podstawą obliczenia wartości Opcji będzie wzrost kapitalizacji Spółki, liczony:

- dla 2008 roku – jako różnica pomiędzy średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2007 roku, a średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2008 roku,
- dla 2009 roku – jako różnica pomiędzy średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2008 roku, a średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2009 roku,
- dla 2010 roku – jako różnica pomiędzy średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2009 roku, a średnią kapitalizacją Spółki z grudnia 2010 roku.

W czwartym kwartale roku poprzedzającego dany rok realizacji Programu, Rada Nadzorcza ustali w drodze uchwały listę Pracowników Kluczowych oraz współczynniki Opcji indywidualnych. Lista Pracowników Kluczowych oraz współczynniki Opcji indywidualnych ustalane będą niezależnie dla każdego kolejnego roku trwania Programu. Łączna wartość współczynników Opcji indywidualnych dla wszystkich Pracowników Kluczowych w danym roku realizacji Programu będzie wynosić 3 % (trzy procent) wzrostu kapitalizacji Spółki.

Zgodnie z MSSF2 Spółka jest zobowiązana obliczyć wartość opcji, a następnie ujmować ją jako koszt w rachunku zysków i strat w okresie życia danej opcji, tj. od dnia przyznania do dnia wygaśnięcia. Spółka będzie ujmować w rachunku wyników wartość poszczególnych opcji począwszy od momentu przyznania opcji dla Pracowników Kluczowych za dany rok trwania programu.

Spółka zwraca uwagę, że mimo iż wartość opcji każdorazowo pomniejsza zysk netto Spółki i Grupy, to jednak operacja ta nie wpływa na wartość przepływów pieniężnych w Spółce. Ponadto ekonomiczny koszt opcji ujmowany jest w rachunku wyników poprzez uwzględnienie w „rozwodnionym zysku netto” nowoemitowanych akcji dla uczestników Programu. Pomimo iż standard MSSF2 został oficjalnie przyjęty przez Unię Europejską do stosowania przez spółki giełdowe do sporządzania sprawozdań skonsolidowanych, to jednak przez wielu ekspertów jest on wskazywany jako kontrowersyjny, gdyż w ich ocenie ujęcie kosztu opcji w rachunku wyników prowadzi do podwójnego liczenia wpływu programu opcyjnego (raz przez wynik i drugi raz poprzez rozwodnienie).

W dniu 10 grudnia 2007 r. Rada Nadzorcza ComArch S.A. ustaliła w drodze uchwały nr 3/12/2007 listę Pracowników Kluczowych, którym w dniu 31 grudnia 2007 roku zostały przyznane opcje oraz współczynniki Opcji indywidualnych obowiązujące dla roku 2008. Łączna wartość współczynników Opcji indywidualnych obowiązujących dla roku 2008 wynosi 3%.

Zgodnie z MSSF2 spółka dokonała wyceny wartości opcji. Do wyceny opcji wykorzystano model wyceny opcji Black and Scholes. Poza założeniami wynikającymi z charakteru programu opcyjnego opisanymi powyżej, na potrzeby wyceny przyjęto następujące dodatkowe założenia:

- stopa wolna od ryzyka 5,74 % (średnia rentowność 52 tygodniowych bonów skarbowych);
- stopa dywidendy 0 % (przewidywana na dzień uchwalenia programu stopa dywidendy w okresie);
- oczekiwana zmienność 34,45 % (oczekiwaną zmienność opartą na historycznej zmienności z ostatnich 200 notowań poprzedzających dzień uchwalenia programu na bazie średniej ceny akcji z kursów open i close).

Ustalona wartość opcji wynosi 5 944 tys. zł i zostanie rozpoznana w rachunku wyników w roku 2008. Wpływ rozpoznania wartości opcji w rachunku wyników za trzeci kwartał 2008 wynosi 1 487 tys. zł.

3.9.4. Zmiany w stanie kapitału zakładowego po dacie bilansu

W dniu 28 października 2008 roku jedna z osób zarządzających ComArch S.A. zakupiła 232 akcje zwykle na okaziciela spółki ComArch S.A. po średniej cenie 56,70 zł za 1 akcję. Powyższe transakcje kupna zostały zawarte na rynku regulowanym za pośrednictwem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Informację sporządzono 31 października 2008 roku w Krakowie.

3.10. Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Zobowiązania handlowe	40 570	75 203
Zobowiązania finansowe	-	-
Zaliczki otrzymane na poczet usług	1 851	5 202
Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych	-	403
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych i innych obciążeń podatkowych	14 409	16 964
Zobowiązania inwestycyjne	3 402	5 115
Przychody przyszłych okresów	3 368	2 071
Rezerwa na urlopy	9 512	8 527
Rezerwa na koszty dotyczące okresu bieżącego, do poniesienia w przyszłości	17 783	28 342
Pozostałe zobowiązania	1 649	9 611
Fundusze specjalne (ZFSS i Zakładowy Fundusz Mieszkaniowy)	1 661	1 429
Razem zobowiązania	94 205	152 867

Wartość godziwa zobowiązań handlowych oraz pozostałych zobowiązań jest zbliżona do ich wartości bilansowej przedstawionej powyżej.

3.11. Kontrakty długoterminowe

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007
Przychody z tytułu kontraktów długoterminowych ujęte w okresie sprawozdawczym		
a) przychody z zakończonych kontraktów ujęte w okresie sprawozdawczym	25 183	31 234
b) przychody z nie zakończonych kontraktów ujęte w okresie sprawozdawczym	29 114	39 207
c) przychody z nie zakończonych kontraktów ujęte w okresie sprawozdawczym- efekt rozliczenia zgodnie z MSR 11	-356	5 496

Z uwagi, iż Spółka stosuje zasadę ustalania stopnia zaawansowania prac proporcjonalnie do udziału poniesionych kosztów w całości kosztów kontraktu, suma poniesionych kosztów oraz ujętych wyników odpowiada przychodom.

Dokonano na koniec okresu sprawozdawczego wyceny kontraktów długoterminowych zgodnie ze stopniem zaawansowania prac. Zmiana stanu rozliczeń z tytułu kontraktów długoterminowych ujętych w aktywach i pasywach między 31 grudnia 2007 a 30 września 2008 prezentowana jest poniżej:

	Czynne	Bierne	Netto
Przychody z tytułu kontraktów długoterminowych ujęte w okresie sprawozdawczym			
Saldo RMK skonsolidowanych na 01.01.2007	23 926	9 744	14 182
Saldo RMK skonsolidowanych na 30.09.2007	25 213	5 535	19 678
Zmiana	-1 287	4 209	5 496
Saldo RMK skonsolidowanych na 01.01.2008	17 806	7 125	10 681
Saldo RMK skonsolidowanych na 30.09.2008	15 519	5 194	10 325
Zmiana	2 287	1 931	-356

Różnica zmiany RMK księgowych do przeliczeń kontraktów (wg MSR 11).

3.12. Kredyty, pożyczki

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Długoterminowe		
Kredyty bankowe	90 835	77 739
Pożyczki	-	-
	90 835	77 739
Krótkoterminowe		
Kredyt w rachunku bieżącym		-
Pożyczki	205	205
Kredyty bankowe	7 453	4 740
	7 658	4 945
Kredyty, pożyczki ogółem	98 493	82 684

Kredyty inwestycyjne

W Grupie Comarch podmiot dominujący ComArch S.A. korzysta z następujących kredytów inwestycyjnych:

a) kredyt inwestycyjny w Fortis Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie w wysokości 20 000 tys. zł zaciągnięty w 2004 roku na sfinansowanie I etapu budowy budynków produkcyjno - biurowych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Okres kredytowania wynosi 10 lat tj. do 2015 roku, oprocentowanie kredytu oparte jest na stopie zmiennej. Na dzień 30 września 2008 r. wartość kapitału pozostającego do spłaty wynosiła 13 500 tys. zł. Zabezpieczeniem kredytu są weksel in blanco, hipoteka na wybudowanej nieruchomości oraz cesja polisy ubezpieczeniowej budynku.

b) kredyt inwestycyjny w Kredyt Bank S.A. z siedzibą w Warszawie zaciągnięty w 2006 roku na finansowanie II etapu budowy nowych budynków produkcyjno - biurowych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Wysokość kredytu wynosiła 80 % wartości inwestycji, maksymalnie 26 824 tys. zł. Okres kredytowania wynosi 16 lat, oprocentowanie kredytu oparte jest na stopie zmiennej. Zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka na wybudowanej nieruchomości oraz cesja polisy ubezpieczeniowej budynku. Na dzień 30 września 2008 r. wartość kapitału pozostającego do spłaty wynosiła 25 516 tys. zł.

c) kredyt inwestycyjny w Fortis Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie na sfinansowanie III etapu budowy budynków produkcyjno - biurowych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Wysokość kredytu wynosi 44 000 tys. zł. Okres kredytowania wynosi 16 lat, oprocentowanie kredytu oparte jest na stopie zmiennej. Wykorzystanie kredytu nastąpiło do dnia 30 września 2008 r. Zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka na działkach, na których zostanie wybudowany budynek, cesja polisy ubezpieczeniowej budynku oraz weksel in blanco. Na dzień 30 września 2008 r. wartość kapitału pozostającego do spłaty wynosiła 44 000 tys. zł.

d) kredyt inwestycyjny w Banku Pekao S.A. z siedzibą w Warszawie na sfinansowanie zakupu nieruchomości gruntowej w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Wysokość kredytu wynosi 15 100 tys. zł. Okres kredytowania wynosi 5 lat, oprocentowanie kredytu oparte jest na stopie zmiennej. Zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka na nieruchomości będącej przedmiotem kredytowania. Na dzień 30 września 2008 r. wartość kredytu przypadającego do spłaty wynosiła 15 100 tys. zł.

Wartość zobowiązań z tytułu kredytów została ujęta w wysokości zamortyzowanego kosztu ustalonego przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wartość godziwa zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek nie jest istotnie różna od wartości bilansowej. W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły przypadki nieterminowej spłaty kapitału lub wypłaty odsetek od zaciągniętych kredytów i pożyczek, ani nie zostały naruszone inne warunki umów kredytów i pożyczek, uprawniające kredytodawcę do żądania wcześniejszej spłaty kredytu lub pożyczki.

Obciążenie kredytów Grupy ryzykiem stopy procentowej dotyczy kredytów inwestycyjnych (oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową). Grupa prowadzi optymalizację kosztów odsetkowych poprzez stały monitoring struktury stóp procentowych i odpowiednie dopasowanie bazowej stopy procentowej kredytu.

Obciążenie kredytów Grupy ryzykiem stopy procentowej

Stan na 30 września 2008 r.	do 6 miesiący	6-12 miesiący	1-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Kredyt inwestycyjny	3 978	3 302	41 515	49 320	98 115
odsetki	173				173
	4 151	3 302	41 515	49 320	98 288

Struktura zapadalności kredytów, pożyczek i zobowiązań finansowych długoterminowych

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Od 1 do 2 lat	6 604	5 458
Od 2 do 5 lat	34 911	31 473
Powyżej 5 lat	49 320	40 808
	90 835	77 739

Struktura walutowa wartości bilansowej kredytów, pożyczek i zobowiązań finansowych

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
w walucie polskiej	98 493	82 684
	98 493	82 684

Efektywne stopy procentowe na dzień bilansowy:

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Kredyty bankowe	7,22%	6,18 %
Pożyczki	0%	6,20 %

Linie kredytowe w rachunku bieżącym (przyznane, nie wykorzystywane na dzień bilansowy)

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
O zmiennym oprocentowaniu:		
– wygasające w ciągu jednego roku	22 978	25 436
	22 978	25 436

3.13. Zobowiązania warunkowe

Na dzień 30 września 2008 r. wartość gwarancji i akredytyw wystawionych przez banki na zlecenie ComArch S.A. w związku z realizowanymi umowami oraz uczestnictwem w przetargach wynosiła 25 461 tys. zł, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2007 roku ich wartość wynosiła 46 461 tys. zł.

Przyznane linie kredytowe na finansowanie działalności bieżącej (gwarancje, akredytywy)

	30 września 2008 r.	31 grudnia 2007 r.
Linie kredytowe *	87 000	90 000
	87 000	90 000

(*) zawierają linie kredytowe w rachunku bieżącym opisane w pkt. 3.12

Wg stanu na dzień 30 września 2008 r. ComArch S.A. nie poręczała za zobowiązania z tytułu umów leasingowych.

Grupa Comarch jest stroną pozywaną w postępowaniach sądowych, w których potencjalna, łączna kwota roszczenia stron trzecich wynosi 5 466 tys. zł, z czego część została objęta rezerwami utworzonymi w roku poprzednim. Na koniec czerwca 2008 roku zostały utworzone dodatkowe rezerwy na kwotę potencjalnych roszczeń w wysokości 860 tys. zł. W trzecim kwartale nie utworzono dodatkowych rezerw na potencjalne roszczenia.

Grupa na dzień 30 września 2008 r. nie posiadała żadnych umownych zobowiązań do opłat z tytułu leasingu operacyjnego.

3.14. Odroczonego podatek dochodowy

1. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej została uchwalona Ustawa z dnia 2 października 2003 roku o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. Nr 188, poz. 1840), która zmieniła warunki zwolnień podatkowych dla podmiotów działających w specjalnych strefach ekonomicznych. Zgodnie z postanowieniem art. 6 ust. 1 Ustawy, podmioty te mogą się ubiegać o zmianę warunków zezwolenia w celu dostosowania go do obowiązujących w Unii Europejskiej zasad udzielania pomocy publicznej. Zgodnie z przepisem art. 5 ust. 2 pkt 1 lit. b), pkt 2, pkt 3 Ustawy, maksymalna wielkość pomocy publicznej dla podmiotów, które prowadzą działalność w specjalnej strefie ekonomicznej na podstawie zezwolenia wydanego przed dniem 1 stycznia 2000 r., nie może przekraczać 75 % wartości inwestycji poniesionych w okresie od dnia uzyskania zezwolenia do dnia 31 grudnia 2006 r., przy czym przy ustalaniu maksymalnej wielkości pomocy publicznej uwzględnia się całkowitą wielkość pomocy publicznej uzyskanej od 1 stycznia 2001 r. Oznacza to zmianę dotychczasowego sposobu funkcjonowania ulg podatkowych (pomocy publicznej), z ulg nieograniczonych wartościowo, na ulgi ograniczone wartościowo i zależne od wartości dokonanych inwestycji. W przypadku ComArch S.A. maksymalna wartość pomocy publicznej nie będzie mogła przekroczyć 75 % wartości nakładów inwestycyjnych, które Spółka poniosła/poniesie w okresie od uzyskania zezwolenia tj. od dnia 22 marca 1999 r. do dnia 31 grudnia 2006 r.

Koszty inwestycji oraz wielkość pomocy podlegają dyskontowaniu zgodnie z par. 9 Rozporządzenia Rady Ministrów z 14 września 2004 r. w sprawie krakowskiej specjalnej strefy ekonomicznej (Dz. U. 220, poz. 2232) w brzmieniu zmienionym zgodnie z par. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lutego 2005 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie krakowskiej specjalnej strefy ekonomicznej (Dz. U. nr 32, poz. 270) z uwzględnieniem par. 2 tego ostatniego Rozporządzenia.

ComArch S.A. wystąpił do Ministra Gospodarki o zmianę warunków zezwolenia i w dniu 1 lipca 2004 r. otrzymał decyzję Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2004 r. dotyczącą zmiany warunków zezwolenia na określone powyżej i zgodne z Ustawą. Równocześnie w zmienionym zezwoleniu wydłużony został do 31 grudnia 2017 r. okres, na jaki zostało wydane zezwolenie dla ComArch S.A. Oznacza to wydłużenie okresu, w jakim Spółka będzie mogła wykorzystać limit pomocy publicznej, przysługujący z tytułu poniesionych w specjalnej strefie ekonomicznej inwestycji.

Zgodnie z MSR 12 niewykorzystana ulga podatkowa na dzień 31 grudnia 2007 r. stanowi aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Limit niewykorzystanej ulgi inwestycyjnej na dzień 30 września 2008 r., zdyskontowanej na dzień przyznania zezwolenia wynosi 25 184 tys. zł.

Spółka wykazała w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2007 r. aktywo z tytułu odroczonego podatku z tytułu ulgi inwestycyjnej z działalności w SSE (zwane dalej Aktywem) w wysokości 8 740 tys. zł. Aktywo to będzie realizować się sukcesywnie (w postaci odpisów pomniejszających zysk netto Grupy), w proporcji do generowania przez ComArch S.A. dochodu podatkowego osiągniętego z działalności zwolnionej na przestrzeni roku 2008. W okresie trzech kwartałów 2008 r., ze względu na poziom osiągniętego w roku 2008 dochodu z działalności strefowej rozwiązano część utworzonego na 31 grudnia 2007 r. Aktywa w wysokości 4 821 tys. zł. Równocześnie, zgodnie z MSR 12 Spółka będzie regularnie dokonywać weryfikacji wyceny rozpoznanego Aktywa pod kątem możliwości jego realizacji oraz dalszego rozpoznania na kolejne okresy. Spółka zwraca uwagę, iż rozpoznanie Aktywa nie wpływa na przepływy pieniężne w Spółce ani w Grupie (zarówno rozpoznanie Aktywa, jak również jego realizacja). Operacja ta ma więc charakter wyłącznie memoriałowy i wynika z zastosowania przez Grupę Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Comarch.

Ponieważ ComArch S.A. ma zamiar nadal inwestować w SSE, dlatego wystąpiono o nowe zezwolenie, które otrzymano w dniu 17 kwietnia 2007 r.

2. W okresie trzech kwartałów 2008 r. Grupa dokonała częściowego rozliczenia ujętego na 31 grudnia 2007 roku aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczącego różnic przejściowych w kwocie 882 tys. zł. Jednocześnie dokonano utworzenia aktywa z tytułu różnic przejściowych w kwocie 981 tys. zł i zawiązania rezerwy na podatek odroczonego w kwocie 446 tys. zł. Łączny wpływ ww. operacji na wynik roku 2008 roku wyniósł minus 347 tys. zł.

3. W okresie trzech kwartałów 2008 roku Grupa dokonała całkowitego odwrócenia utworzonego na dzień 31 grudnia 2007 r. aktywa z tytułu straty podatkowej w spółce zależnej ComArch Software AG w kwocie 161 tys. zł, oraz w spółce ComArch, Inc. w kwocie 294 tys. zł. Łączny wpływ na wynik wyniósł minus 455 tys. zł.

4. W związku z wyceną wartości aktywów netto Comarch Corporate Finance FIZ (związana z transakcją zbycia akcji spółki INTERIA.PL S.A.) utworzono rezerwę na podatek odroczonego w kwocie 36 751 tys. zł.

Łączny wpływ operacji wymienionych w pkt. 1-4 na wynik netto za 2008 rok wyniósł minus 42 374 tys. zł.

3.15. Zysk na akcję

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007
Zysk netto za okres przypadający na akcjonariuszy Spółki	161 805	24 725
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w tys. sztuk)	7 961	7 783
Podstawowy zysk na akcję zwykłą (w zł)	20,32	3,18
Rozwodniona liczba akcji zwykłych (w tys. sztuk)	7 961	7 800
Rozwodniony zysk na jedną akcję	20,32	3,17

Podstawowy zysk netto na 1 akcję w kolumnie "9 miesięcy 2008" został obliczony jako iloraz skonsolidowanego zysku netto przypadającego na akcjonariuszy ComArch S.A. osiągniętego w okresie od 1 stycznia do 30 września 2008 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie od 1 stycznia do 30 września 2008 roku, gdzie wagą jest ilość dni. Podstawowy zysk netto na 1 akcję w kolumnie "9 miesięcy 2007" został obliczony jako iloraz skonsolidowanego zysku netto przypadającego na akcjonariuszy ComArch S.A. osiągniętego w okresie od 1 stycznia do 30 września 2007 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie od 1 stycznia do 30 września 2007 roku, gdzie wagą jest ilość dni.

Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "9 miesięcy 2008" został obliczony jako iloraz skonsolidowanego zysku netto przypadającego na akcjonariuszy ComArch S.A. osiągniętego w okresie od 1 stycznia do 30 września 2008 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie od 1 stycznia do 30 września 2008 roku, gdzie wagą jest ilość dni. Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "9 miesięcy 2007" został obliczony jako iloraz skonsolidowanego zysku netto przypadającego na akcjonariuszy ComArch S.A. osiągniętego w okresie od 1 stycznia do 30 września 2007 roku oraz sumy średniej ważonej ilości akcji w okresie od 1 stycznia do 30 września 2007 roku, gdzie wagą jest ilość dni oraz obliczonej zgodnie z MSR 33 rozwodnionej ilości potencjalnych akcji wynikającej z możliwego wykonania opcji menedżerskiej, przyznanych za rok 2007.

4. Noty dodatkowe

4.1. Wydarzenia III kwartału 2008 roku

4.1.1. Wybór podmiotu uprawnionego do badania oraz przeglądu sprawozdań finansowych ComArch S.A.

Rada Nadzorcza ComArch S.A. bez odbycia posiedzenia w drodze pisemnego głosowania podjęła uchwałę nr 1/8/2008 z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wyboru Deloitte Audyt Sp. z o. o. jako podmiotu uprawnionego do badania oraz przeglądu sprawozdań finansowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych ComArch S.A.

Deloitte Audyt Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie przy ul. Pięknej 18, posiada uprawnienia do badania sprawozdań finansowych o numerze 73. ComArch S.A. korzystał w przeszłości z usług Deloitte Audyt Sp. z o. o. w zakresie przeglądu sprawozdań finansowych za I półrocze 2006 i 2007 roku oraz badania sprawozdań finansowych Spółki ComArch S.A. i rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Spółki ComArch S.A. za lata 2006 i 2007. Rada Nadzorcza ComArch S.A. dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań Spółki na podstawie art. 19 ust. 2 pkt e) Statutu Spółki, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Umowa z Deloitte Audyt Sp. z o. o. została zawarta 29 sierpnia 2008 r. na okres 1 roku i obejmuje:

- przeгляд skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za I półrocze 2008 roku;
- badanie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. i rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za 2008 rok.

4.1.2. Rejestracja przez Sąd Rejonowy zmiany statutu ComArch S.A.

W dniu 11 sierpnia 2008 roku ComArch S.A. otrzymała postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 28 lipca 2008 roku rejestrujące m.in. zmiany statutu Spółki uchwalone przez Zgromadzenie Akcjonariuszy w dniu 25 czerwca 2008 roku.

Na mocy w/w postanowienia dotychczasowy artykuł 18 ust. 1 Statutu Spółki: „1. Rada Nadzorcza wybiera spośród swoich członków Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, a w miarę potrzeby także Sekretarza Rady.” otrzymuje następujące brzmienie: „1. Walne Zgromadzenie wybiera spośród członków Rady Nadzorczej- Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, a w miarę potrzeb także Sekretarza Rady.”

Tekst jednolity Statutu Spółki ComArch S.A., zawierający zmiany zarejestrowane postanowieniem Sądu z dnia 28 lipca 2008 roku, dostępny na http://www.comarch.pl/pl/investors/corporate_governance

4.1.3. Rejestracja spółki zależnej ComArch R&D S.A.R.L. we Francji

W dniu 16 września 2008 roku została zarejestrowana spółka z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą ComArch R&D S.A.R.L. z siedzibą w Montbonnot-Saint-Martin we Francji. Spółka zależna emitenta, ComArch Software AG posiada 70 % udziałów spółki ComArch R&D S.A.R.L., stanowiących 70 % kapitału zakładowego oraz 70 % głosów na zgromadzeniu wspólników. Kapitał zakładowy spółki ComArch R&D S.A.R.L. wynosi 7 500 Euro i składa się z 750 udziałów o wartości nominalnej 10 Euro każdy. ComArch Software AG nabyła powyższe udziały za środki pozyskane ze środków własnych, za całkowitą cenę 5 250 Euro. Udziały uznane zostały za znaczące z uwagi na przekroczenie przez ComArch Software AG 20 % kapitału zakładowego spółki ComArch R&D S.A.R.L. Przedmiotem działania ComArch R&D S.A.R.L. będzie tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych, doradztwo w zakresie systemów informatycznych. Rejestracja spółki zależnej ComArch R&D S.A.R.L. we Francji.

4.2. Informacje o akcjonariuszach posiadających co najmniej 5 % ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu ComArch S.A. oraz akcjach posiadanych przez osoby zarządzające i nadzorujące

4.2.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5 % ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu ComArch S.A., wg stanu na dzień 14 listopada 2008 r.

- małżeństwo Elżbieta i Janusz Filipiak, którzy posiadają razem 3 411 383 akcji (42,85 % w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniają do 10 367 383 głosów na WZA, co stanowi 69,15 % wszystkich głosów na WZA;

- BZ WBK AIB Asset Management S.A., którego klienci, wg wiedzy Spółki, na dzień przekazania raportu byli posiadaczami 2 150 852 sztuk akcji (27,02 % w kapitale zakładowym Spółki), z których przysługiwało 2 150 852 głosów na WZA, co stanowiło 14,35 % w ogólnej liczbie głosów na WZA. Akcje te obejmują akcje będące w posiadaniu BZ WBK AIB Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A., które na dzień sporządzenia raportu, wg wiedzy Spółki, posiadały 829 619 sztuki akcji (10,42 % w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniają do 829 619 głosów na WZA (5,53 % ogólnej liczbie głosów na WZA).

Wg wiedzy Spółki nie wystąpiły zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta w okresie od przekazania poprzedniego raportu kwartalnego, tj. od 14.08.2008 r.

4.2.2. Zmiany w stanie posiadania akcji ComArch S.A. przez osoby zarządzające i nadzorujące ComArch S.A. w okresie od 14 sierpnia 2008 do 14 listopada 2008 roku

W poniższej tabeli przedstawiono stan posiadania akcji ComArch S.A. przez osoby zarządzające i nadzorujące na dzień opublikowania skonsolidowanego raportu kwartalnego za drugi kwartał 2008 rok, tj. 14 sierpnia 2008 r. oraz w dniu 14 listopada 2008 roku, zgodnie z posiadanymi przez Spółkę informacjami.

Osoby zarządzające i nadzorujące	Funkcja	Stan na 14 listopada 2008 r.		Stan na 14 sierpnia 2008 r.	
		Akcje (szt.)	Udział w głosach na WZA (%)	Akcje (szt.)	Udział w głosach na WZA (%)
Elżbieta i Janusz Filipiakowie	Przewodnicząca Rady Nadzorczej i Prezes Zarządu	3 411 383	69,15 %	3 411 383	69,15 %
Piotr Piątosza	Wiceprezes Zarządu	10 776	0,07 %	10 776	0,07 %
Paweł Prokop*	Wiceprezes Zarządu	34 500	0,48 %	34 268	0,48 %
Piotr Reichert	Wiceprezes Zarządu	-	0,00 %	-	0,00 %
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	22 072	0,15 %	22 072	0,15 %
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	-	0,00 %	-	-
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	-	0,00 %	-	0,00 %
Ilość wyemitowanych akcji		7 960 596	100,00 %	7 960 596	100,00 %

*) W dniu 28 października 2008 roku jedna z osób zarządzających ComArch S.A. zakupiła 232 akcje zwykłe na okaziciela spółki ComArch S.A. po średniej cenie 56,70 zł za 1 akcję. Powyższe transakcje kupna zostały zawarte na rynku regulowanym za pośrednictwem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Informację sporządzono 31 października 2008 roku w Krakowie. Spółka informowała o tym fakcie w raporcie bieżącym nr 26/2008.

4.3. Czynniki i zdarzenia o nietypowym charakterze, mające znaczący wpływ na osiągnięte wyniki finansowe

4.3.1. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Spółka wykazała w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2007 r. aktywo z tytułu odroczonego podatku z tytułu ulgi inwestycyjnej z działalności w SSE (zwane dalej Aktywem) w wysokości 8 740 tys. zł. Aktywo to będzie realizować się sukcesywnie (w postaci odpisów pomniejszających zysk netto Grupy), w proporcji do generowania przez ComArch S.A. dochodu podatkowego osiągniętego z działalności zwolnionej na przestrzeni roku 2008. W okresie I kwartału 2008 r., ze względu na poziom osiągniętego w roku 2008 dochodu z działalności strefowej rozwiązano część utworzonego na 31 grudnia 2007 r. Aktywa w wysokości 4 821 tys. zł. Równocześnie, zgodnie z MSR12 Spółka będzie regularnie dokonywać weryfikacji wyceny rozpoznanego Aktywa pod kątem możliwości jego realizacji oraz dalszego rozpoznania na kolejne okresy. Spółka zwraca uwagę, iż rozpoznanie Aktywa nie wpływa na przepływy pieniężne w Spółce ani w Grupie (zarówno rozpoznanie Aktywa, jak również jego realizacja). Operacja ta ma więc charakter wyłącznie memoriałowy i wynika z zastosowania przez Grupę Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Comarch.

4.3.2. Rezerwa na premie z tytułu zysku netto za rok 2008

W okresie trzech kwartałów 2008 roku Grupa Comarch utworzyła rezerwy na premie dla osób zarządzających w wysokości 8 409 tys. zł. Wysoka wartość tych rezerw wynika z wyjątkowo wysokiego poziomu zysku netto osiągniętego w tym okresie.

4.4. Zdarzenia po dacie bilansu

4.4.1. Nabycie aktywów o znacznej wartości

W dniu 13 listopada 2008 roku ComArch Software AG z siedzibą w Dreźnie (spółka zależna ComArch S.A.) nabył 3 250 000 akcji (o wartości nominalnej 1 EURO każda) spółki SoftM Software und Beratung AG z siedzibą w Monachium, Niemcy (Spółka), za łączną kwotę 11 212 500,00 EURO.

Nabycie 1 750 000 akcji nastąpiło na podstawie umów zawartych ze znaczącymi akcjonariuszami Spółki. Cena nabycia jednej akcji wynosi 3,45 EURO co stanowi łącznie 6 037 500 EURO. Nabyte akcje stanowią 35,14 % kapitału zakładowego Spółki i uprawniają do 1 750 000, tj. 35,14 % głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Dodatkowo ComArch Software AG objął 1 500 000 akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki. Po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału zakładowego suma posiadanych przez ComArch Software AG akcji, tj. 3 250 000 akcji stanowić będzie 50,15 % kapitału zakładowego spółki SoftM Software und Beratung AG. Akcje uprawniać będą do 3 250 000 głosów i stanowić będą 50,15 % głosów na walnym zgromadzeniu spółki. Łączna wartość ewidencyjna nabytych aktywów wynosi 11 212 500,00 EURO.

Zgodnie z niemieckim prawem (German Securities Acquisition and Takeover Act -Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz), w związku z przekroczeniem progu 30 % głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki ComArch Software AG jest zobowiązany ogłosić wezwanie nabycia pozostałych akcji Spółki. Cena nabycia jednej akcji w ogłoszonym wezwaniu będzie wynosić 3,45 EURO.

Źródłem finansowania nabycia aktywów są pożyczki udzielone ComArch Software AG ze środków własnych ComArch S.A. (emitenta) oraz Bonus Management Sp. z o.o. SKA (spółka zależna ComArch S.A.)

SoftM Software und Beratung AG jest znaczącym na rynku niemieckim producentem oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integratorem systemów informatycznych. Inwestycja ma charakter długoterminowy i planowane jest kontynuowanie działalności Spółki zgodnej z jej dotychczasowym profilem. Comarch informowała o szczegółach transakcji raportem bieżącym nr 28/2008.

4.4.2. Umowa z Ministerstwem Edukacji Narodowej

W dniu 5 listopada 2008 roku została podpisana umowa pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej z siedzibą w Warszawie, Al. Szucha 25 ("MEN") a konsorcjum firm Young Digital Planet S.A. z siedzibą w Gdańsku, ul. Słowackiego 175, ComArch S.A. z siedzibą w Krakowie, Al. Jana Pawła II 39A oraz Ogólnopolską Fundacją Edukacji Komputerowej, z siedzibą we Wrocławiu, ul. Poziomkowa 12 ("Konsorcjum").

W ramach umowy Konsorcjum dostarczy zestawy oprogramowania edukacyjnego dla szkół ponadgimnazjalnych, policealnych oraz zakładów kształcenia nauczycieli. Wartość umowy wynosi 98 016 478,00 zł brutto. Konsorcjum jest zobowiązane do uruchomienia zdalnego serwera umożliwiającego pobranie zestawów oprogramowania edukacyjnego oraz do przekazania do szkół/placówek, (wskazanych przez MEN) wymaganych informacji i dokumentów do oprogramowania, do którego pobrania upoważniona jest szkoła/placówka w terminie 42 dni licząc od daty podpisania umowy nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2008 r. Konsorcjum udziela 24 miesięcznej gwarancji na oprogramowanie. Spółka informowała o szczegółach w raporcie bieżącym nr 27/2008.

4.4.3. Transakcje na akcjach ComArch S.A.

W dniu 28 października 2008 roku jedna z osób zarządzających ComArch S.A. zakupiła 232 akcje zwykłe na okaziciela spółki ComArch S.A. po średniej cenie 56,70 zł za 1 akcję. Powyższe transakcje kupna zostały zawarte na rynku regulowanym za pośrednictwem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Informację sporządzono 31 października 2008 roku w Krakowie. Spółka informowała o tym fakcie w raporcie bieżącym nr 26/2008.

4.4.4. Korekta raportu skonsolidowanego za dwa kwartały 2008

W dniu 14 października 2008 roku został przekazany do wiadomości publicznej skorygowany skonsolidowany raport kwartalny Grupy Comarch za dwa kwartały 2008 roku.

Korekty dotyczyły:

- 1) dodania w skonsolidowanym rachunku zysków i strat danych dotyczących okresów kwartalnych: 01.04-30.06.2008 oraz 01.04-30.06.2007;
- 2) uzupełnienia w pkt 3.9.1 raportu QSr 2 2008 z dnia 14.08.2008 r. informacji dotyczącej zmian w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta w okresie od przekazania poprzedniego raportu kwartalnego, tj. 15.05.2008 r. o następującą treść: "Wg wiedzy Spółki nie wystąpiły zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta w okresie od przekazania poprzedniego raportu kwartalnego, tj. od 15.05.2008 r.";
- 3) błędów edytorskich w znaku liczby dot. podatku dochodowego w skonsolidowanym rachunku zysków i strat za 6 miesięcy 2008 roku (było '34 730' a winno być '(34 730)') oraz wartości kapitału własnego w euro w wybranych danych finansowych: za 6 miesięcy 2008 roku było: '2 373 322' a winno być: '138 911'; za 6 miesięcy 2007 roku było: '2 113 919' a winno być: '67 260'

4.5. Istotne postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowań arbitrażowych lub organem administracji publicznej

W III kwartale 2008 r. spółki Grupy nie wystąpiły z powództwem ani nie były pozwane w postępowaniu spełniającym kryteria określone w § 91 ust. 6 pkt 7a) i 7b) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 października 2005 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.

Grupa Comarch jest stroną pozywaną w postępowaniach sądowych, w których potencjalna, łączna kwota roszczenia stron trzecich wynosi 5 466 tys. zł z czego część została objęta rezerwami utworzonymi w roku poprzednim. Na koniec czerwca 2008 roku zostały utworzone dodatkowe rezerwy na kwotę potencjalnych roszczeń w wysokości 860 tys. zł. W trzecim kwartale nie utworzono dodatkowych rezerw na potencjalne roszczenia.

4.6. Stanowisko Zarządu odnośnie zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz

Zarząd nie podał prognozy wyników na III kwartał 2008 roku.

4.7. Informacje o transakcjach z podmiotami powiązanymi, których łączna wartość od początku roku przekracza 500 000 EURO (poza transakcjami typowymi i rutynowymi)

Nie wystąpiły.

4.8. Informacje o udzielonych przez Spółkę i podmiot zależny poręczeniach oraz gwarancjach

W III kwartale 2008 r. ComArch S.A. oraz podmioty od niego zależne nie udzieliły poręczeń i gwarancji, o których mowa § 91 ust. 6 pkt 9) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 października 2005 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.

4.9. Inne istotne informacje dla oceny sytuacji kadrowej, majątkowej, finansowej, wyniku finansowego i ich zmian oraz informacje, które są istotne dla oceny możliwości realizacji zobowiązań przez emitenta

Nie wystąpiły.

5. Opis istotnych dokonań i niepowodzeń oraz czynników i zdarzeń mających znaczący wpływ na osiągnięty wynik finansowy Grupy Comarch w III kwartale 2008 roku oraz czynników, które będą miały wpływ na osiągnięte wyniki w perspektywie co najmniej kolejnego kwartału

5.1. Przychody ze sprzedaży i wynik finansowy

W okresie trzech kwartałów 2008 roku Grupa Comarch osiągnęła przychody ze sprzedaży w wysokości 389,4 mln zł i 161,2 mln zł zysku netto. Zysk operacyjny wyniósł 10,9 mln zł, a rentowność operacyjna 2,8 %.

Nominalny zysk operacyjny w trzecim kwartale 2008 roku wyniósł 0,8 mln zł i był o 92,4 % mniejszy niż w trzecim kwartale 2007, natomiast zysk netto przypadający na akcjonariuszy ComArch S.A. w trzecim kwartale 2008 roku wyniósł 1,1 mln zł, czyli mniej o 83,6 % niż w analogicznym okresie 2007 roku.

Znaczący wpływ na wyniki finansowe osiągnięte w trzecim kwartale miały zdarzenia jednorazowe. Po wyeliminowaniu wpływu kosztów programu opcji menedżerskich oraz kosztów spółek założonych przez CCF FIZ, zysk operacyjny w trzecim kwartale 2008 roku spadł o 71,2 % do poziomu 3,2 mln zł w porównaniu do 11,1 mln zł rok wcześniej. Po dalszym wyeliminowaniu wpływu rozliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku odroczonego oraz przychodów z działalności finansowej ComArch Management sp. z o.o. SKA, zysk netto przypadający na akcjonariuszy Spółki wyniósł w trzecim kwartale 2008 roku 1,5 mln zł, w porównaniu do 9,7 mln zł w trzecim kwartale roku poprzedniego. Nominalny zysk EBITDA wyniósł w trzecim kwartale 2008 roku 5,5 mln zł i był mniejszy o 61,7 % niż w trzecim kwartale 2007 roku, natomiast skorygowany zysk EBITDA spadł o 7,6 mln zł (tj. o 49,0 %). Dodatkowo, istotny ujemny wpływ na wyniki finansowe osiągnięte przez Grupę Comarch w trzecim kwartale 2008 roku miało utworzenie rezerwy na kary umowne z tytułu nieterminowego wykonania kontraktu w wysokości 3,76 mln zł.

W skali trzech kwartałów 2008 roku, po wyeliminowaniu zdarzeń jednorazowych, Grupa Comarch osiągnęła na działalności operacyjnej wyniki finansowe porównywalne do osiągniętych w trzech kwartałach 2007 roku. Zwraca uwagę zdecydowany wzrost przychodów ze sprzedaży produktów i usług własnych Comarch (wzrost o 32,3 mln zł, tj. 13,2 %), co pozwoliło w znacznej części zniwelować efekt wzrostu wynagrodzeń odnotowanego w roku 2007 i mającego wpływ na poziom kosztów ponoszonych w 2008 roku. Spadek sprzedaży oprogramowania obcego i sprzętu komputerowego jest związany z sezonową zmianą popytu na te kategorie produktów. Skorygowana rentowność operacyjna wyniosła w pierwszych trzech kwartałach 6,6 % i utrzymała się na poziomie porównywalnym do odnotowanego rok wcześniej, tj. 7,5 %. Skorygowana rentowność netto spadła do poziomu 5,6 % w porównaniu do 6,9 % rok wcześniej.

W celu dalszego zwiększenia rentowności operacyjnej, Grupa kontynuuje politykę stabilizacji wielkości zatrudnienia na obecnym poziomie oraz zwiększenia efektywności działania. Na dzień 30 września 2008 roku Grupa Comarch zatrudniała 3 004 osób, tj. o 151 osób więcej niż na koniec 2007 roku (wzrost o 5,3 %).

Poniższa tabela przedstawia wybrane dane finansowe w wysokości nominalnej (obliczonej zgodnie z MSSF) oraz w wysokości skorygowanej o wpływ zdarzeń jednorazowych:

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007	Q3 2008	Q3 2007
Przychody ze sprzedaży	389 391	410 844	115 162	140 435
Amortyzacja	14 103	12 537	4 721	4 436
Zysk operacyjny nominalny (zgodny z MSSF)	10 898	28 877	750	9 844
Wpływ na wynik kosztów opcji menedżerskich	-4 457	-816	-1 487	-263
Wpływ na wynik FIZ oraz spółek utworzonych przez CCF FIZ	-1 943	0	-1 154	0
Wpływ na wynik rezerw na premie z tytułu zysku netto osiągniętego przez Grupę Comarch w Q1-Q3 2008 roku	-8 409	-991	193	-991
Zysk operacyjny skorygowany	25 707	30 684	3 198	11 098

	9 miesięcy 2008	9 miesięcy 2007	Q3 2008	Q3 2007
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy Spółki nominalny (zgodny z MSSF)	161 177	24 725	1 125	6 839
Wpływ na wynik kosztów opcji menedżerskich	-4 457	-816	-1 487	-263
Wpływ na wynik FIZ oraz spółek utworzonych przez CCF FIZ	-49	0	-15	0
Wpływ na wynik rezerw na premie z tytułu zysku netto osiągniętego przez Grupę Comarch w 2008 roku	-8 409	-991	193	-991
Wpływ na wynik przychodów z działalności finansowej ComArch Management sp. z o.o. SKA	5 849	0	1 691	0
Wpływ na wynik aktywa z podatku odroczonego	-5 176	-3 938	-372	-1 899
Aktywo z tytułu straty podatkowej w spółce zależnej	-455	0	1	0
Wpływ na wynik udziału w zysku jednostki stowarzyszonej	0	2 141	0	295
Wpływ na wynik wyceny aktywów netto CCF FIZ związanej ze sprzedażą akcji INTERIA.PL S.A.	152 148	0	-408	0
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy Spółki skorygowany	21 726	28 329	1 522	9 697
EBITDA (zysk operacyjny + amortyzacja) nominalna	25 001	41 414	5 471	14 280
EBITDA (zysk operacyjny + amortyzacja) skorygowana	39 810	43 221	7 919	15 534
Rentowność operacyjna nominalna	2,8%	7,0%	0,7%	7,0%
Rentowność operacyjna skorygowana	6,6%	7,5%	2,8%	7,9%
Rentowność netto nominalna	41,4%	6,0%	1,0%	4,9%
Rentowność netto skorygowana	5,6%	6,9%	1,3%	6,9%
Marża EBITDA nominalna	6,4%	10,1%	4,8%	10,2%
Marża EBITDA skorygowana	10,2%	10,5%	6,9%	10,4%

Osiągnięte wyniki finansowe potwierdzają skuteczność realizowanej przez Grupę strategii, która zakłada:

- sprzedaż rozwiązań informatycznych opartych w znaczącej części na własnych produktach,
- rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych,
- stałe ulepszanie operacyjnej efektywności działania poprzez doskonalenie procedur i racjonalizację kosztów.

Dobra sytuacja finansowa Grupy Comarch jest czynnikiem, który umożliwia Grupie Comarch stałą rozbudowę i ulepszanie portfolio produktów i jakości usług, jak również zapewniającym bezpieczeństwo działalności w przypadku zmiennej sytuacji makroekonomicznej w Polsce i na świecie. Grupa świadomie ponosi koszty pozyskiwania na rynku pracy najlepszej kadry informatycznej, inwestując w ten sposób w budowanie przewagi konkurencyjnej na przyszłość.

5.2. Struktura przychodów

Struktura rodzajowa przychodów ze sprzedaży w trzecim kwartale 2008 roku uległa zmianom w porównaniu do trzeciego kwartału 2007 roku. Sprzedaż usług i oprogramowania własnego Comarch w trzecim kwartale 2008 roku była na poziomie porównywalnym do analogicznego okresu roku ubiegłego, wzrost wyniósł 0,6 mln zł tj. o 0,7 %. Równocześnie nastąpił spadek sprzedaży oprogramowania obcego i sprzętu komputerowego o 25 mln zł, tj. o 50,1 %. W rezultacie w trzecim kwartale 2008 roku przychody ze sprzedaży ogółem spadły o 25,3 mln zł (18,0 %). Udział usług i oprogramowania własnego w całkowitej sprzedaży w trzecim kwartale 2008 roku wzrósł z 61 % do 74,9 %, a udział łącznej sprzedaży sprzętu komputerowego i oprogramowania obcego spadł z 35,5 % do 21,6 %. Pozostała sprzedaż stanowiła 3,5 % przychodów ze sprzedaży i była na poziomie porównywalnym do analogicznego okresu ubiegłego roku.

Struktura sprzedaży wg rodzaju	III kwartał 2008	%	III kwartał 2007	%	zmiana PLN	zmiana %
Usługi	74 687	64,9%	69 789	49,7%	4 898	7,0%
Software własny	11 579	10,0%	15 873	11,3%	-4 294	-27,1%
Software obcy	16 174	14,0%	13 658	9,7%	2 516	18,4%
Hardware	8 713	7,6%	36 222	25,8%	-27 508	-75,9%
Pozostałe	4 009	3,5%	4 893	3,5%	-884	-18,1%
	115 162	100,0%	140 435	100,0%	-25 273	-18,0%

W trzech kwartałach 2008 roku wzrost sprzedaży usług i oprogramowania własnego Comarch wyniósł łącznie 32,3 mln zł tj. 13,2 %. Sprzedaż oprogramowania obcego zmniejszyła się o 23,6 mln zł czyli o 45,9 %. Sprzedaż sprzętu komputerowego odnotowała spadek o 31,2 mln zł, tj. 30,3 %. Udział usług i oprogramowania własnego w całkowitej sprzedaży w pierwszych trzech kwartałach 2008 roku wynosił 71,1 % i był istotnie większy niż w analogicznym okresie w 2007 roku (59,5 %), natomiast łączny udział sprzedaży sprzętu komputerowego i oprogramowania obcego spadł z 37,6 % do 25,6 %.

Struktura sprzedaży wg rodzaju	9 miesięcy 2008	%	9 miesięcy 2007	%	zmiana PLN	zmiana %
Usługi	226 594	58,2%	201 457	49,0%	25 137	12,5%
Software własny	50 136	12,9%	42 934	10,5%	7 202	16,8%
Software obcy	27 805	7,1%	51 401	12,5%	-23 596	-45,9%
Hardware	71 865	18,5%	103 091	25,1%	-31 225	-30,3%
Pozostałe	12 991	3,3%	11 961	2,9%	1 030	8,6%
	389 391	100,0%	410 844	100,0%	-21 453	-5,2%

W trzecim kwartale 2008 roku wzrosła sprzedaż do odbiorców z sektora handel i usługi (wzrost o 5,1 mln zł, tj. o 47,4 % w porównaniu z trzecim kwartałem 2007 roku), jednocześnie udział klientów z tego sektora w sprzedaży całkowitej wzrósł z 7,6 % do 13,7 %. Przychody ze sprzedaży do sektorów telekomunikacja oraz finanse i bankowość pozostały na poziomie porównywalnym do osiągniętego w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadek przychodów ze sprzedaży został odnotowany w odniesieniu do klientów z sektora publicznego (o 16,8 mln zł, tj. o 61,7 %, w związku z mniejszym poziomem zamówień na sprzęt komputerowy) oraz przemysł & utilities (o 13,6 mln zł czyli o 47 %, głównie w efekcie mniejszej niż w ubiegłym roku sprzedaży oprogramowania obcego dla klientów z tego sektora).

Struktura sprzedaży wg odbiorców	III kwartał 2008	%	III kwartał 2007	%	zmiana PLN	zmiana %
Telekomunikacja, Media, IT	25 939	22,5%	26 030	18,5%	-92	-0,4%
Finanse i Bankowość	34 279	29,8%	34 420	24,5%	-141	-0,4%
Handel i Usługi	15 812	13,7%	10 729	7,6%	5 083	47,4%
Przemysł & Utilities	15 414	13,4%	29 059	20,7%	-13 645	-47,0%
Sektor publiczny	10 411	9,1%	27 163	19,3%	-16 752	-61,7%
Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	10 049	8,7%	9 947	7,1%	102	1,0%
Pozostałe	3 258	2,8%	3 087	2,2%	171	5,5%
	115 162	100,0%	140 435	100,0%	-25 273	-18,0%

W ciągu trzech kwartałów 2008 roku widoczny jest znaczący wzrost sprzedaży do klientów z sektora finansowo-bankowego (wzrost o 21,9 %), handel i usługi (wzrost o 13,3 %) oraz MSP (wzrost o 11,3 %), przy równoczesnym zmniejszeniu się sprzedaży do sektora telekomunikacyjnego (spadek o 11,9 %), sektora publicznego (spadek o 21,4 %) i przemysłowego (spadek o 30,8 %). Potwierdza to przewidywania Grupy co do kształtowania się popytu na usługi informatyczne w bieżącym roku. Niezależnie od okresowych wahań koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki, dzięki szerokiemu portfelowi klientów i utrzymywaniu dywersyfikacji źródeł przychodów i różnorodności oferty, Grupa Comarch ma zapewnioną możliwość stabilnego rozwoju działalności.

Struktura sprzedaży wg odbiorców	9 miesięcy 2008	%	9 miesięcy 2007	%	zmiana PLN	zmiana %
Telekomunikacja, Media, IT	71 233	18,3%	80 881	19,7%	-9 649	-11,9%
Finanse i Bankowość	99 830	25,6%	81 901	19,9%	17 929	21,9%
Handel i Usługi	49 238	12,6%	43 461	10,6%	5 777	13,3%
Przemysł & Utilities	40 285	10,4%	58 196	14,2%	-17 911	-30,8%
Sektor publiczny	84 356	21,7%	107 275	26,1%	-22 919	-21,4%
Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	33 542	8,6%	30 149	7,3%	3 393	11,3%
Pozostałe	10 907	2,8%	8 981	2,2%	1 926	21,4%
	389 391	100,0%	410 844	100,00%	-21 453	-5,2%

Sprzedaż zagraniczna w trzech kwartałach 2008 roku odnotowała spadek o 19,4 % w porównaniu do trzech kwartałów 2007 roku. Jej udział w sprzedaży ogółem ukształtował się na poziomie 15,2 % wobec 17,9 % w ubiegłym roku. Zarząd Comarch zwraca uwagę, że sprzedaż zagraniczna Grupy podlegała niekorzystnym efektom związanym z silnym kursem polskiej waluty. W okresie pomiędzy 3 kwartałem 2007 roku a 3 kwartałem 2008 średni kurs PLN wobec EUR umocnił się o 12,7 %, a wobec USD o 20,1 %, co miało negatywny wpływ na wyniki osiągane ze sprzedaży eksportowej.

Mimo niesprzyjających obecnie warunków makroekonomicznych, jednym z głównych celów strategicznych Grupy pozostaje intensyfikacja sprzedaży zagranicznej na wybranych rynkach, głównie Europy Zachodniej i Środkowej, jako skutecznej metody na długofalowy rozwój działalności Comarch. Wartość kontraktów zagranicznych w portfelu zamówień na 2008 rok wynosi 92,8 mln zł i jest niższa o 11 % niż w analogicznym okresie roku poprzedniego.

Geograficzna struktura sprzedaży	9 miesięcy 2008		9 miesięcy 2007	
		%		%
Kraj	330 131	84,8%	337 346	82,1%
Zagranica	59 260	15,2%	73 498	17,9%
	389 391	100,0%	410 844	100,0 %

Struktura przychodów pokazuje, iż sprzedaż Grupy Comarch jest dobrze zdywersyfikowana i Grupa nie jest uzależniona od pojedynczego sektora, klienta czy sprzedawanego produktu. Taka struktura przychodów znacząco redukuje ryzyko działalności operacyjnej, związane z możliwymi wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach w danym roku.

5.3. Portfel zamówień

Portfel zamówień na rok bieżący wynosił na koniec października 2008 roku 619,4 mln zł i był wyższy o 9,1 % niż w analogicznym okresie w 2007 roku. Wzrost zamówień na produkty i usługi własne Comarch wyniósł również 9,1 %. Udział kontraktów zagranicznych w portfelu zamówień kształtuje się na poziomie 15 %, udział sprzedaży usług i licencji własnych w portfelu zamówień pozostaje na stabilnym poziomie. Portfel zamówień na rok przyszły wynosił 184,1 mln zł i był niższy o 2,5 %. Wzrost zamówień na produkty i usługi własne Comarch wynosi 13,7 %.

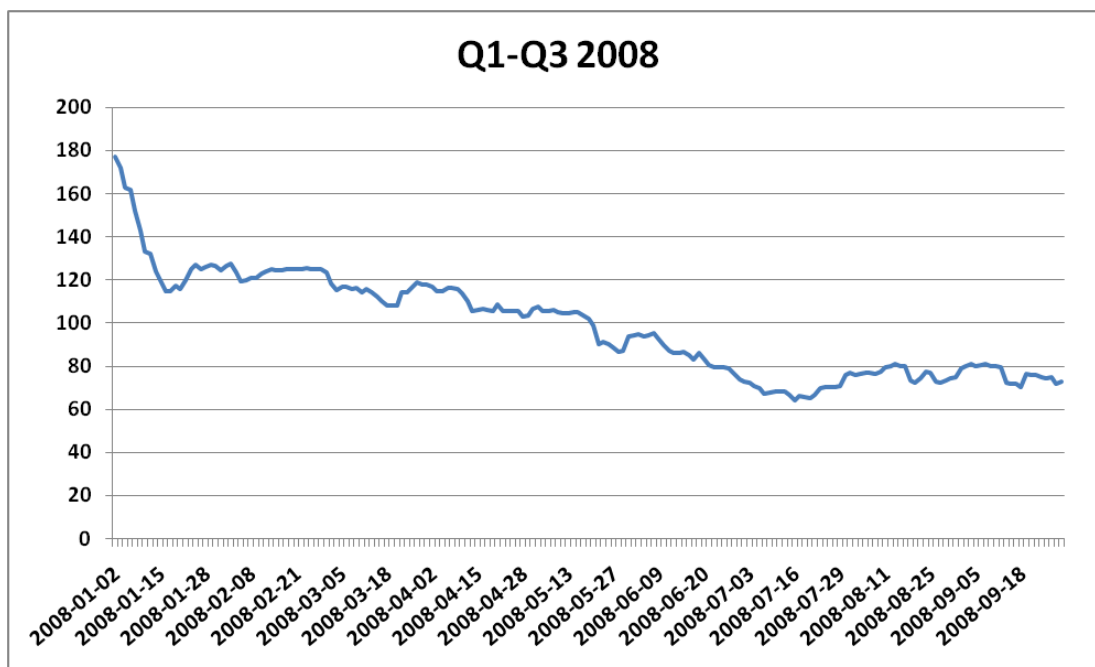
Znaczący wzrost portfela zamówień na produkty i usługi własne w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku potwierdza dalsze możliwości dynamicznego rozwoju Grupy w kolejnych okresach. Spadek zamówień na sprzęt komputerowy i oprogramowanie obce ma charakter przejściowy i jest związany głównie z sezonową zmiennością w otrzymywanych zamówieniach. Równocześnie Zarząd Spółki podkreśla, że zwiększenie rentowności operacyjnej poprzez sprzedaż własnych rozwiązań pozostaje jednym z najważniejszych priorytetów Grupy w bieżącym roku i kolejnych latach.

Portfel zamówień na rok bieżący	Stan na 31 października 2008 r.	Stan na 31 października 2007 r.	Zmiana
Przychody zakontraktowane na rok bieżący	619 424	567 880	9,1%
w tym kontrakty zagraniczne	92 814	104 263	-11,0%
<i>udział kontraktów zagranicznych</i>	<i>15,0%</i>	<i>18,4%</i>	
w tym usługi i software własne	393 512	360 686	9,1%
<i>udział usług i software własnych</i>	<i>63,5%</i>	<i>63,5%</i>	

Portfel zamówień na rok przyszły	Stan na 31 października 2008 r.	Stan na 31 października 2007 r.	Zmiana
Przychody zakontraktowane na rok bieżący	184 101	188 909	-2,5%
w tym usługi i software własne	163 963	144 242	13,7%
<i>udział usług i software własnych</i>	<i>89,1%</i>	<i>76,4%</i>	

5.4. Kurs akcji ComArch S.A.

Wyniki Grupy w przyszłych kwartałach będą zależeć przede wszystkim od globalnej sytuacji makroekonomicznej, utrzymywania się dobrej koniunktury w polskiej gospodarce, sytuacji finansowej średnich i dużych przedsiębiorstw, które stanowią podstawową bazę klientów Grupy oraz tempa wzrostu wynagrodzeń pracowników branży IT.

5.5. Zdarzenia III kwartału 2008 roku o dużym znaczeniu dla bieżącej działalności Grupy Comarch

5.5.1. Wybór podmiotu uprawnionego do badania oraz przeglądu sprawozdań finansowych ComArch S.A.

Rada Nadzorcza ComArch S.A. bez odbycia posiedzenia w drodze pisemnego głosowania podjęła uchwałę nr 1/8/2008 z dnia 7 sierpnia w sprawie wyboru Deloitte Audyt Sp. z o. o. jako podmiotu uprawnionego do badania oraz przeglądu sprawozdań finansowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych ComArch S.A. Deloitte Audyt Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie przy ul. Pięknej 18, posiada uprawnienia do badania sprawozdań finansowych o numerze 73.

ComArch S.A. korzystał w przeszłości z usług Deloitte Audyt Sp. z o. o. w zakresie przeglądu sprawozdań finansowych za I półrocze 2006 i 2007 roku oraz badania sprawozdań finansowych Spółki ComArch S.A. i rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Spółki ComArch S.A. za lata 2006 i 2007.

Rada Nadzorcza ComArch S.A. dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań Spółki na podstawie art. 19 ust. 2 pkt e) Statutu Spółki, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Umowa z Deloitte Audyt Sp. z o. o. ma zostać zawarta na okres 2 lat i obejmować:

- a) przegląd skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za I półrocze 2008 roku;
- b) przegląd skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za I półrocze 2009 roku;
- c) badanie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. i rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za 2008 rok;
- d) badanie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. i rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki ComArch S.A. za 2009 rok.

5.5.2. Rejestracja spółki zależnej ComArch R&D S.A.R.L. we Francji

W dniu 16 września 2008 roku została zarejestrowana spółka z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą ComArch R&D S.A.R.L. z siedzibą w Montbonnot-Saint-Martin we Francji. Spółka zależna emitenta, ComArch Software AG posiada 70 % udziałów spółki ComArch R&D S.A.R.L., stanowiących 70 % kapitału zakładowego oraz 70 % głosów na zgromadzeniu wspólników. Kapitał zakładowy spółki ComArch R&D S.A.R.L. wynosi 7 500 Euro i składa się z 750 udziałów o wartości nominalnej 10 Euro każdy. ComArch Software AG nabyła powyższe udziały za środki pozyskane ze środków własnych, za całkowitą cenę 5.250 Euro. Udziały uznane zostały za znaczące z uwagi na przekroczenie przez ComArch Software AG 20 % kapitału zakładowego spółki ComArch R&D S.A.R.L. Przedmiotem działania ComArch R&D S.A.R.L. będzie tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych, doradztwo w zakresie systemów informatycznych. Rejestracja spółki zależnej ComArch R&D S.A.R.L. we Francji

5.6. Zdarzenia po dacie bilansu o dużym znaczeniu dla bieżącej działalności Grupy Comarch

5.6.1. Nabycie aktywów o znacznej wartości

W dniu 13 listopada 2008 roku ComArch Software AG z siedzibą w Dreźnie (spółka zależna ComArch S.A.) nabył 3 250 000 akcji (o wartości nominalnej 1 EURO każda) spółki SoftM Software und Beratung AG z siedzibą w Monachium, Niemcy (Spółka), za łączną kwotę 11 212 500,00 EURO.

Nabycie 1 750 000 akcji nastąpiło na podstawie umów zawartych ze znaczącymi akcjonariuszami Spółki. Cena nabycia jednej akcji wynosi 3.45 EURO co stanowi łącznie 6 037 500 EURO. Nabyte akcje stanowią 35.14 % kapitału zakładowego Spółki i uprawniają do 1 750 000, tj. 35.14 % głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Dodatkowo ComArch Software AG objął 1 500 000 akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki. Po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału zakładowego suma posiadanych przez ComArch Software AG akcji, tj. 3 250 000 akcji stanowić będzie 50.15 % kapitału zakładowego spółki SoftM Software und Beratung AG. Akcje uprawniać będą do 3 250 000 głosów i stanowić będą 50.15 % głosów na walnym zgromadzeniu spółki. Łączna wartość ewidencyjna nabytych aktywów wynosi 11 212 500,00 EURO.

Zgodnie z niemieckim prawem (German Securities Acquisition and Takeover Act -Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz), w związku z przekroczeniem progu 30 % głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki ComArch Software AG jest zobowiązany ogłosić wezwanie nabycia pozostałych akcji Spółki. Cena nabycia jednej akcji w ogłoszonym wezwaniu będzie wynosić 3.45 EURO.

Źródłem finansowania nabycia aktywów są pożyczki udzielone ComArch Software AG ze środków własnych ComArch S.A. (emitenta) oraz Bonus Management Sp. z o.o. SKA (spółka zależna ComArch S.A.)

SoftM Software und Beratung AG jest znaczącym na rynku niemieckim producentem oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integratorem systemów informatycznych. Inwestycja ma charakter długoterminowy i planowane jest kontynuowanie działalności Spółki zgodnej z jej dotychczasowym profilem. Comarch informowała o szczegółach transakcji raportem bieżącym nr 28/2008.

5.6.2. Umowa z Ministerstwem Edukacji Narodowej

W dniu 5 listopada 2008 roku została podpisana umowa pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej z siedzibą w Warszawie, Al. Szucha 25 ("MEN") a konsorcjum firm Young Digital Planet S.A. z siedzibą w Gdańsku, ul. Słowackiego 175, ComArch S.A. z siedzibą w Krakowie, Al. Jana Pawła II 39A oraz Ogólnopolską Fundacją Edukacji Komputerowej, z siedzibą we Wrocławiu, ul. Poziomkowa 12 ("Konsorcjum").

W ramach umowy Konsorcjum dostarczy zestawy oprogramowania edukacyjnego dla szkół ponadgimnazjalnych, policealnych oraz zakładów kształcenia nauczycieli. Wartość umowy wynosi 98 016 478,00 zł brutto. Konsorcjum jest zobowiązane do uruchomienia zdalnego serwera umożliwiającego pobranie zestawów oprogramowania edukacyjnego oraz do przekazania do szkół/placówek, (wskazanych przez MEN) wymaganych informacji i dokumentów do oprogramowania, do którego pobrania upoważniona jest szkoła/placówka w terminie 42 dni licząc od daty podpisania umowy nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2008 r. Konsorcjum udziela 24 miesięcznej gwarancji na oprogramowanie. Spółka informowała o szczegółach w raporcie bieżącym nr 27/2008.

VI. Skrócone kwartalne sprawozdanie finansowe ComArch S.A. za III kwartał 2008 roku

I. Bilans	30 września 2008 r.	30 czerwca 2008 r.	31 grudnia 2007 r.	30 września 2007 r.
AKTYWA				
I. Aktywa trwałe	441 685	433 626	228 145	223 704
1. Wartości niematerialne i prawne	2 789	2 763	3 146	3 174
2. Rzeczowe aktywa trwałe	206 255	201 520	185 385	179 849
3. Inwestycje długoterminowe	228 898	225 169	35 983	36 164
3.1 Długoterminowe aktywa finansowe	228 855	225 126	35 940	36 121
a) w jednostkach powiązanych	228 855	225 126	35 940	36 121
b) w pozostałych jednostkach	-	-	-	-
3.2 Inne inwestycje długoterminowe	43	43	43	43
4. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	3 743	4 174	3 631	4 517
4.1 Aktywa z tytułu odroczonego podatku	3 027	3 385	3 116	4 210
4.2 Inne rozliczenia międzyokresowe	716	789	515	307
II. Aktywa obrotowe	229 592	235 624	278 169	228 255
1. Zapasy	30 856	21 796	32 423	23 485
2. Należności krótkoterminowe	128 384	130 560	169 342	152 022
2.1 od jednostek powiązanych	15 263	14 285	22 807	13 147
2.2 od pozostałych jednostek	113 121	116 275	146 535	138 875
3. Inwestycje krótkoterminowe	51 469	62 069	51 657	20 167
3.1 Krótkoterminowe aktywa finansowe	51 469	62 069	51 657	20 167
a) w jednostkach powiązanych	4 000	3 400	1 450	1 450
b) w pozostałych jednostkach	210	85	12	101
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	47 259	58 584	50 195	18 616
4. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	18 883	21 199	24 747	32 581
Aktywa razem	671 277	669 250	506 314	451 959
PASYWA				
I. Kapitał własny	432 533	428 567	264 948	262 303
1. Kapitał zakładowy	7 960	7 960	7 960	7 960
2. Kapitał zapasowy	256 067	256 067	230 244	230 245
3. Kapitał z aktualizacji wyceny	156 678	153 878	-	6
4. Pozostałe kapitały rezerwowe	745	745	745	745
5. Kapitał z rozliczenia fuzji	-	-	-	-
6. Zysk (strata) z lat ubiegłych	176	176	176	176
7. Zysk (strata) netto	10 907	9 741	25 823	23 171
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	238 744	240 683	241 366	189 656
1. Rezerwy na zobowiązania	43 554	39 348	3 252	1 140
1.1 Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	38 119	37 651	1 202	1 126
1.2 Pozostałe rezerwy	5 435	1 697	2 050	14
a) krótkoterminowe	5 435	1 697	2 050	14
2. Zobowiązania długoterminowe	90 910	89 715	78 157	74 282
2.1 wobec jednostek powiązanych	74	233	305	352
2.2 wobec pozostałych jednostek	90 836	89 482	77 852	73 930
3. Zobowiązania krótkoterminowe	69 661	73 354	109 697	88 641
3.1 wobec jednostek powiązanych	3 594	5 705	6 085	5 075
3.2 wobec pozostałych jednostek	64 488	65 877	102 237	82 071
3.3 Fundusze specjalne	1 579	1 772	1 375	1 495
4. Rozliczenia międzyokresowe	34 619	38 266	50 260	25 593
4.1 Inne rozliczenia międzyokresowe	34 619	38 266	50 260	25 593
a) krótkoterminowe	34 619	38 266	50 260	25 593
Pasywa razem	671 277	669 250	506 314	451 959
Wartość księgowa	432 533	428 567	264 948	262 303
Liczba akcji (w szt.)	7 960 596	7 960 596	7 960 596	7 960 596
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	54,33	58,54	33,28	32,95
Rozwodniona liczba akcji (w szt.)	7 960 596	7 960 596	7 960 596	7 977 549
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	54,33	58,54	33,28	32,88

II. Rachunek zysków i strat	III kwartał 2008	9 miesięcy 2008	III kwartał 2007	9 miesięcy 2007
Za okres od 01.01 – 30.09.2008 oraz 01.01- 30.09.2007 (w tys. PLN)				
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:	105 423	356 323	130 642	376 924
- od jednostek powiązanych	8 182	23 789	6 920	22 071
1. Przychody netto ze sprzedaży produktów	74 627	241 691	72 036	206 890
2. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	30 796	114 632	58 606	170 034
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:	86 810	265 312	98 850	291 010
- jednostkom powiązany	4 424	12 244	4 252	12 911
1. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	59 330	165 337	46 932	143 777
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	27 480	99 975	51 918	147 233
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży	18 613	91 011	31 792	85 914
IV. Koszty sprzedaży	8 284	29 655	8 842	25 982
V. Koszty ogólnego zarządu	6 909	28 726	7 501	20 645
VI. Zysk (strata) ze sprzedaży	3 420	32 630	15 449	39 287
VII. Pozostałe przychody operacyjne	138	475	-3	443
1. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	39	39	-6	61
2. Inne przychody operacyjne	99	436	3	382
VIII. Pozostałe koszty operacyjne	3 841	18 576	5 238	14 431
1. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	-6	-	-	-
2. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	-2	47	329	329
3. Koszt prac sfinansowanych dotacjami	1 265	10 815	3 402	10 276
4. Inne koszty operacyjne	2 584	7 714	1 507	3 826
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	-283	14 529	10 208	25 299
X. Przychody finansowe	892	2 431	650	1 862
1. Odsetki, w tym:	776	2 147	518	1 728
- od jednostek powiązanych	109	294	138	324
2. Zysk ze zbycia inwestycji	-	82	132	132
3. Aktualizacja wartości inwestycji	-	-	-	-
4. Inne	116	202	-	2
XI. Koszty finansowe	-1 544	4 839	1 859	4 767
1. Odsetki	996	2 924	675	1 656
2. Aktualizacja wartości inwestycji	-	528	-	-
3. Inne	-2 540	1 387	1 184	3 111
XII. Zysk (strata) z działalności gospodarczej	2 153	12 121	8 999	22 394
XV. Zysk (strata) brutto	2 153	12 121	8 999	22 394
XVI. Podatek dochodowy	987	1 214	-18	-777
XIX. Zysk (strata) netto	1 166	10 907	9 017	23 171
Zysk (strata) netto (zanualizowany)		13 559		47 552
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie 01.10.2007 – 30.09.2008 (w szt.)		7 960 596		7 716 079
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)		1,70		6,16
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie 01.10.2007 – 30.09.2008 (w szt.)		7 960 596		7 733 032
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)		1,70		6,15

	III kwartał 2008	9 miesięcy 2008	12 miesięcy 2007	9 miesięcy 2007
III. Rachunek zmian w kapitale własnym				
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	428 567	264 948	238 691	238 691
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości		-	-	-
I.a Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	428 567	264 948	238 691	238 691
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	7 960	7 960	7 519	7 519
1.1 Zmiany kapitału zakładowego	-	-	441	441
a) zwiększenia (z tytułu)	-	-	441	441
- emisja akcji	-	-	441	441
- konwersja obligacji na akcje	-	-	-	-
1.2 Kapitał zakładowy na koniec okresu	7 960	7 960	7 960	7 960
2. Należne wpłaty na kapitał zakładowy na początek okresu	-	-	-	-
2.1 Należne wpłaty na kapitał zakładowy na koniec okresu	-	-	-	-
3. Kapitał zapasowy na początek okresu	256 067	230 244	172 097	172 097
3.1 Zmiany kapitału zapasowego	-	25 823	58 148	58 148
a) zwiększenia (z tytułu)	-	25 823	65 481	65 482
- podział zysku z lat poprzednich	-	25 823	44 279	44 279
- przeniesienie kapitału rezerwowego	-	-	21 202	21 203
b) zmniejszenia	-	-	7 334	7 334
- pokrycie straty z fuzji	-	-	7 334	7 334
3.2 Kapitał zapasowy na koniec okresu	256 067	256 067	230 244	230 245
4. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	153 878	0	6	6
4.1 Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	2 800	156 678	-	-
a) zwiększenia (z tytułu)	3 208	193 429	-	-
- wycena bilansowa certyfikatów inwestycyjnych i jednostek uczestnictwa	3 208	193 429	-	-
b) zmniejszenia (z tytułu)	408	36 751	6	-
- rezerwa na podatek odroczony w związku z wyceną certyfikatów	408	36 751	-	-
- wycena udziałów w walucie obcej	-	-	6	-
4.2 Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	156 678	156 678	0	6
5. Kapitał z fuzji na początek okresu	0	0	-7 334	-7 334
a) zwiększenia	-	-	7 334	7 334
- pokrycie straty z kapitału zapasowego	-	-	7 334	7 334
5.1. Kapitał z fuzji na koniec okresu	0	0	-	-
6. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	745	745	21 948	21 948
a) zmniejszenia	-	-	21 203	21 203
- przeniesienie na kapitał zapasowy	-	-	21 203	21 203
6.1 Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	745	745	745	745
7. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	176	25 999	44 455	44 455
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-	-
7.1 Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	25 999	44 455	44 455
a) zmniejszenia (z tytułu)	-	25 823	44 279	44 279
- przeniesienie zysku z lat poprzednich na kapitał zapasowy	-	25 823	44 279	44 279
7.2 Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	176	176	176	176
8. Wynik netto	10 907	10 907	25 823	23 171
8.1 Wynik za okres	1 166	10 907	25 823	23 171
8.2 Wynik za półrocze 2008	9 741	-	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	432 533	432 533	264 948	262 303
III. Kapitał własny, po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)	432 533	432 533	264 948	262 303

IV. Rachunek przepływu środków pieniężnych

Za okres od 01.01– 30.09.2008

oraz 01.01-30.09.2007 (w tys. PLN)

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

	III kwartał 2008	9 miesięcy 2008	III kwartał 2007	9 miesięcy 2007
I. Zysk (strata) netto	1 166	10 907	9 017	23 171
II. Korekty razem	-3 418	11 460	-24 085	-28 107
1. Amortyzacja	4 251	12 665	4 021	11 479
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	-265	-191	-62	237
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	1 728	4 493	505	1 973
4. (Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	-45	448	5	-101
5. Zmiana stanu rezerw	3 641	3 639	-652	-1 521
6. Zmiana stanu zapasów	-9 060	1 567	17 050	-3 986
7. Zmiana stanu należności	1 559	40 611	6 497	-6 415
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	-4 483	-41 795	-47 288	-9 123
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	-744	-9 977	-4 161	-21 235
10. Inne korekty	-	-	-	585

III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II) - metoda pośrednia

-2 252   22 367   -15 068   -4 936

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Wpływy	91	7 902	126	2 489
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	91	412	126	450
2. Z aktywów finansowych, w tym:	-	7 490	-	2 039
a) w jednostkach powiązanych	-	450	-	-
- zbycie aktywów finansowych	-	450	-	-
b) w pozostałych jednostkach	-	7 040	-	2 039
- zbycie aktywów finansowych	-	7 040	-	2 039
II. Wydatki	-9 993	-45 035	-11 467	-51 061
1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	-9 393	-34 935	-11 417	-48 811
2. Na aktywa finansowe, w tym:	-600	-10 100	-50	-2 250
a) w jednostkach powiązanych	-600	-3 100	-50	-250
- nabycie aktywów finansowych	-	-100	-50	-50
- udzielone pożyczki długoterminowe	-	-	-	-200
- udzielone pożyczki krótkoterminowe	-600	-3 000	-	-
- dopłaty do kapitału	-	-	-	-
b) w pozostałych jednostkach	-	-7 000	-	-2 000
- nabycie aktywów finansowych	-	-7 000	-	-2 000

III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I-II)

-9 902   -37 133   -11 341   -48 572

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Wpływy	3 201	18 617	5 690	26 604
1. Wpłata emisji akcji	-	-	-	442
2. Kredyty i pożyczki	3 201	18 557	5 690	26 161
3. Odsetki	-	60	-	-
4. Inne wpływy finansowe	-	-	-	1
II. Wydatki	-2 702	-7 092	-945	-4 239
1. Spłaty kredytów i pożyczek	-974	-2 538	-590	-1 680
2. Odsetki	-1 728	-4 554	-504	-1 974
3. Inne wydatki finansowe	-	-	-	-
4. Inne zobowiązania finansowe	-	-	149	-585

III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)

499   11 525   4 745   22 365

D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)

-11 655   -3 241   -21 664   -31 143

E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:	-11 388	-3 049	-21 603	-31 381
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	267	192	61	-238
F. Środki pieniężne na początek okresu	58 422	50 083	40 127	49 905
H. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/- E), w tym:	47 034	47 034	18 524	18 524
- o ograniczonej możliwości dysponowania	-	-	-	-

V. Dodatkowe informacje i objaśnienia

1. Stosowane zasady rachunkowości

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity - Dz.U. z 2002 r. Nr 76 poz. 694 z późniejszymi zmianami) oraz przepisami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 października 2005 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych (Dz.U. z 2005 r., Nr 209, poz. 1744).

Kompletny opis stosowanych zasad rachunkowości został przedstawiony w ostatnim rocznym sprawozdaniu finansowym Spółki tj. sprawozdaniu za okres od 1 stycznia 2007 do 31 grudnia 2007 r. Gdyby sprawozdanie jednostkowe za 9 miesięcy 2008 było sporządzane wg MSSF wynik finansowy wynosiłby 1 559 tys. zł.

2. Wybrane zasady wyceny

Długoterminowe aktywa finansowe

Na dzień bilansowy aktywa finansowe prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako długoterminowe, jeżeli okres ich dalszego posiadania wynosi ponad 12 miesięcy liczony od dnia bilansowego.

Udziały wyceniane są w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia lub powstania według cen nabycia, a na dzień bilansowy wg cen nabycia pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości dokonuje się odpisu aktualizującego nie później niż na dzień bilansowy.

Wartość jednostek uczestnictwa w FIZ wyceniana jest w wartości godziwej a skutki wyceny rozliczane są z kapitałem z aktualizacji.

Pożyczki wyceniane są według wartości nominalnej powiększonej o naliczone memoriałowo odsetki.

Krótkoterminowe aktywa finansowe

Aktywa wykazane w sprawozdaniu obejmują głównie aktywa pieniężne oraz udzielone podmiotom zależnym pożyczki. Aktywa pieniężne obejmują środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych oraz naliczone memoriałowo odsetki od aktywów finansowych. Środki pieniężne w walucie krajowej wycenione zostały w wartości nominalnej, natomiast środki pieniężne w walutach obcych zostały wycenione na dzień bilansowy po kursie średnim NBP. Pożyczki wyceniane są według wartości nominalnej powiększonej o naliczone memoriałowo odsetki.

3. Informacje o istotnych zmianach wielkości szacunkowych, w tym o korektach z tytułu rezerw, rezerwie i aktywach z tytułu odroczonego podatku dochodowego, o których mowa w ustawie o rachunkowości, dokonanych odpisach aktualizujących wartość składników aktywów

ComArch S.A. odwróciła dokonany w 2007 roku odpis aktualizujący wartość zapasów w kwocie 22 tys. zł. Kwotę odwrócenia ujęto w pozycji pozostałe przychody operacyjne. ComArch S.A. w II kwartale 2008 roku utworzył odpis aktualizujący wartość towarów i materiałów w kwocie 71 tys. zł. W trzech kwartałach 2008 roku nie dokonano utworzenia nowych odpisów aktualizujących ani nie rozwiązano odpisów poprzednio utworzonych. Na posiadanych przez Spółkę zapasach nie ustanowiono żadnych zabezpieczeń.

Z uwagi na fakt, iż Spółka prowadzi zarówno działalność opodatkowaną na zasadach ogólnych jak i zwolnioną, więc przejściowe różnice w dochodzie podatkowym mogą realizować się w ramach obu tych działalności. Jednocześnie ostateczne ustalenie w ramach, której z działalności (opodatkowanej czy zwolnionej) różnice przejściowe zostaną zrealizowane, jest dokonywane na bazie rocznego rozliczenia podatku dochodowego po zakończeniu roku obrotowego. W 2008 r. utworzono aktywo z tytułu różnic przejściowych w podatku dochodowym w kwocie 793 tys. zł i rozwiązano część aktywa utworzonego na dzień 31 grudnia 2007 r. w kwocie 881 tys. zł a także utworzono rezerwę na podatek odroczonego w kwocie 165 tys. zł. Łączny wpływ powyższych operacji na wynik 2008 roku wyniósł minus 253 tys. zł.

Dokonano utworzenia rezerwy z tytułu podatku odroczonego związanego z wyceną posiadanych certyfikatów inwestycyjnych w FIZ w kwocie 36 751 tys. zł. Rezerwa ta, tak jak i wycena certyfikatów, rozliczana jest z kapitałem z aktualizacji wyceny.

4. Wybrane noty do skróconego sprawozdania finansowego

4.1. DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	30 września 2008 r.	30 czerwca 2008 r.	31 grudnia 2007 r.	30 września 2007 r.
a) w jednostkach zależnych i współzależnych	228 855	225 126	35 940	24 861
- udziały lub akcje	27 886	27 886	28 314	17 851
- udzielone pożyczki	5 251	4 867	5 439	5 873
- inne papiery wartościowe	194 489	191 281	1 060	-
- inne długoterminowe aktywa finansowe (odsetki od udzielonych pożyczek)	1 229	1 092	1 127	1 137
b) w jednostkach stowarzyszonych	-	-	-	11 260
- udziały lub akcje	-	-	-	11 260
c) w pozostałych jednostkach	-	-	-	-
- udzielone pożyczki	-	-	-	-
Długoterminowe aktywa finansowe, razem	228 855	225 126	35 940	36 121
4.2. ZMIANA STANU DŁUGOTERMINOWYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	III kwartał 2008	9 miesięcy 2008	III kwartał 2007	9 miesięcy 2007
a) stan na początek okresu	225 126	35 940	36 167	36 250
- udziały lub akcje	27 887	28 314	29 063	29 063
- pożyczki	5 958	6 566	7 104	7 187
- inne długoterminowe aktywa	191 281	1 060	-	-
b) zwiększenia (z tytułu)	3 322	193 730	315	514
- wycena innych długoterminowych aktywów	3 208	193 429	-	-
- nabycie akcji w jednostkach zależnych	-	100	50	50
- udzielone pożyczki jednostkom zależnym	-	-	-	-
- udzielone pożyczki w jednostkach pozostałych	-	-	-	85
- odsetki należne od pożyczek długoterminowych	114	201	265	379
- wycena bilansowa pożyczek długoterminowych	-	-	-	-
- aktualizacja wartości udziałów w walutach obcych	-	-	-	-
- reklasyfikacja do długoterminowych pożyczek od jednostek zależnych	-	-	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	-407	815	361	643
- zbycie akcji w spółkach stowarzyszonych	-	-	-	-
- zmniejszenia udziałów w związku z fuzją	-	-	-	-
- spłata pożyczek jednostek zależnych	-	-	-	-
- spłata pożyczek jednostek pozostałych	-	-	-	88
- wycena bilansowa udziałów	-	527	-	-
- wycena bilansowa pożyczek długoterminowych i odsetek od pożyczek	-407	288	361	555
- przekwalifikowanie do krótkoterminowych pożyczek	-	-	-	-
- przekwalifikowanie do długoterminowych aktywów finansowych	-	-	-	-
d) stan na koniec okresu	228 855	228 855	36 121	36 121

4.3. KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	30 września 2008 r.	30 czerwca 2008 r.	31 grudnia 2007 r.	30 września 2007 r.
a) w jednostkach zależnych i współzależnych	4 000	3 400	1 450	1 450
- udzielone pożyczki	4 000	3 400	1 450	1 450
b) w pozostałych jednostkach	210	85	12	101
- inne papiery wartościowe, w tym:	-	-	-	-
- jednostki uczestnictwa w funduszu	-	-	-	-
- bony skarbowe	-	-	-	-
- udzielone pożyczki	-	-	12	38
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe, w tym:	210	85	-	63
- aktywo z tytułu wyceny kontraktów forward	210	85	-	63
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	47 259	58 584	50 195	18 616
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	47 034	48 422	50 083	18 524
- inne środki pieniężne	-	10 000	-	-
- inne aktywa pieniężne	225	162	112	92
Krótkoterminowe aktywa finansowe, razem	51 469	62 069	51 657	20 167